

Kauhajoen kaupungin ympäristöpalveluiden eläinlääkintähuollon suunnitelma

2026–2028

Sisällys

1 JOHDANTO	3
2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA SEN MUUTOKSET	3
3 VOIMAVARAT	4
3.1 Henkilöstön resurssitarpeen kartoitus.....	4
3.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako.....	4
3.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	5
4 TIETOJÄRJESTELMÄT	6
5 YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ.....	7
5.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus	7
5.2 Erityistilanneviestintä.....	7
5.3 Eläinlääkintähuollon sosiaalisen median viestintäkanava	7
6 ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT	8
6.1 Yleisen edun kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut	8
6.2 Järjestämisvastuuseen kuuluvat palvelut	9
6.3 Täydentävät eläinlääkäripalvelut.....	10
6.4 Eläinlääkäripalveluiden järjestämistapa, saatavuus ja laatu.....	11
6.5 Toimintaedellytykset eläinlääkäripalveluiden tuottamiseen.....	11
6.6 Kiireellinen eläinlääkäriapu	12
6.7 Eläinterveyskäynnit, terveydenhuoltokäynnit ja -suunnitelmat.....	13
7 ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON VALVONTATEHTÄVÄT	14
7.1 Eläinten terveyden valvonta	14
7.1.1 Eläintautien torjunta, eläintautivalmius ja eläintautien ilmoittaminen	14
7.1.2 Kunnallinen eläintautivalvonta	14
7.1.3 Pakollinen zoonosivalvonta.....	15
7.1.4 Vapaaehtoinen terveysvalvonta	15
7.1.5 Vesiviljelylaitosten terveysvalvonta.....	15
7.1.6 Muu eläintautivalvonta	15
7.1.7 Eläintautinäytteet	16
7.2 Eläinten tunnistaminen/merkitseminen ja rekisteröinnin valvonta	16
7.3 Eläinten lääkitseminen valvonta	17
7.4 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti	17
7.4.1 Sisämarkkinakauppa	17
7.4.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin	19
7.4.3 Tuonti EU:n ulkopuolelta	20
7.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	20
7.5.1 Epäilyyn perustuva eläinten hyvinvoinnin tarkastus	21
7.5.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonta	22

7.5.3 Eläinkuljetukset	22
7.6 Eläimistä saatavat sivutuotteet.....	23
7.6.1 Sivutuotelaitosten valvonta	23
7.6.2 Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta.....	23
7.7 Ehdollisuuden valvonta	24
7.8 Valvonnan toimeenpano.....	24
8 MAKSUT.....	25
8.1 Kunnaneläinlääkäriin palkkiot.....	25
8.2 Subventiot	25
8.3 Järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista perittävät maksut	25
8.4 Täydentävien palveluiden maksut	25
8.5 Keskitetty yhteydenottopalvelu.....	25
8.6 Kunnaneläinlääkäriin maksulliset suoritteet (valtion valvontatehtävät).....	25
9 SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI	26
9.1 Palvelujen käytön tilastointi.....	26
9.2 Palvelujen käytön seuranta ja arviointi.....	26
9.3 Muu seuranta ja raportointi.....	26
LIITE 1. RESURSSITARPEEN KARTOITUS.....	27

1 JOHDANTO

Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen suunnitelma (EHO) korvaa aiemman eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO). Suunnitelma pohjautuu uuteen eläinlääkintähuoltolakiin (285/2023), joka on tullut voimaan 1.1.2026. Tämän Kauhajoen kaupungin eläinlääkintähuollon suunnitelman laatimisen pohjana on käytetty valtakunnallista eläinlääkintähuollon suunnitelmaa. Uusi valtakunnallinen suunnitelma koskee pääosin kuntien toimintaa. Suunnitelma on voimassa 2026–2028, tällöin suunnitelman kausi päättyy samanaikaisesti kuin elintarvikeketjun monivuotisen valtakunnallisen valvontasuunnitelman ja ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen ohjelman kaudet. EHO-suunnitelmaa päivitetään vuosittain.

Eläinlääkintähuoltolain (285/2023, 6. §:n) mukaisesti kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista. Suunnitelmaan sisällytetään tiedot yhteistoiminta-alueen eläinlääkäripalvelujen tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksista. Eläinlääkintähuollon suunnitelmassa kuvataan myös eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitettu eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestäminen yhteistoiminta-alueella. Suunnitelma sisältää tiedot valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Eläinlääkintähuollon suunnitelma on laadittu ympäristöpalvelujohtajan, valvontaeläinlääkärin ja vastaavan eläinlääkärin yhteistyönä ja siinä on otettu huomioon valtakunnallinen eläinlääkintähuollon ohjelma (Ruokavirasto), sen painopisteet sekä valtakunnallisesti laaditut suunnitelmat (Ruokavirasto). Eläinlääkintähuollon ohjelma arvioidaan ja tarkastetaan tarvittaessa, mutta kuitenkin vähintään joka kolmas vuosi. Kauhajoen kaupungin ympäristölautakunta toimii eläinlääkintähuollon palveluiden järjestäjänä, joten eläinlääkintähuollon suunnitelma viedään sille käsittelyyn ja hyväksyntään. Eläinlääkintähuollon suunnitelma toimitetaan Ruokavirastoon arvioitavaksi. Suunnitelma tallennetaan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmään (VYHA:an).

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA SEN MUUTOKSET

Kauhajoen kaupunki toimii ympäristöterveydenhuollon ja eläinlääkinnän sekä ympäristönsuojelun hallinnollisena organisaationa Kuntalain 51 §:n mukaisella vastuukuntamallilla kuntien hyväksymän yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue muodostuu Kauhajoen kaupungista ja Isojoen, Karijoen ja Teuvan kunnista ja on siirtynyt Kauhajoen kaupungin organisaatioon 1.1.2023 liikkeenluovutuksella Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymästä. Ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueen väestömäärä on noin 20 000.

Ympäristöterveydenhuollon viranomaisena toimii Kauhajoen kaupungin ympäristölautakunta. Ympäristölautakunta päättää eläinlääkintähuoltolain (258/2023) perusteella yhteistoiminta-alueelle säädetyistä tehtävistä siltä osin kuin tehtäviä ei ole delegoitu viranhaltijan päätettäväksi.

Aluehallinnon uudistus ja eläinlääkintähuoltolain muutos

Vuoden 2026 alusta käynnistynyt aluehallintouudistus tuo merkittäviä muutoksia eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan. Aluehallintovirastojen tehtävät ovat siirtyneet Ruokavirastoon ja ELY-keskuksista tullut elinvoimakeskustoja. Kuntia ohjaavien ja valvovien viranomaisten organisoituminen uudelleen vaikuttaa merkittävästi erityisesti kuntien hoitamaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan. Valtakunnalliseen eläinlääkintähuollon suunnitelmaan on vuodelle 2026 kirjattu kunnille yksi painopiste, joka on uuden eläinlääkintähuoltolain vaatimusten toteutumisen varmistaminen eläinlääkäripalvelujen järjestämisessä.

Uutta eläinlääkintähuoltolakia on alettu soveltaa 1.1.2026 alkaen. Uusi laki on muuttanut erityisesti kunnan järjestämisvastuun velvoitteita ja eläinlääkäripalveluista perittäviä maksuja. Kauhajoen kaupungin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella on tehty valmistelemaa työtä vuoden 2025 aikana, jotta yhteistoiminta-alueella varmistetaan uusien vaatimusten toteutuminen eläinlääkäripalveluiden järjestämisessä vuoden 2026 alusta alkaen.

3 VOIMAVARAT

3.1 Henkilöstön resurssitarpeen kartoitus

Kauhajoen kaupungin ympäristöterveyden eläinlääkäripalveluiden ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatarve ja resurssitarve on esitetty liitteessä 1.

3.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Järjestäjällä on oltava riittävästi kunnaneläinlääkäreitä sekä eläinlääkäripalvelujen että valvontatehtävien hoitamiseen. Pääasiallinen tapa järjestää valvontatehtävien hoitaminen on kunnan valvontaeläinlääkäri virat. Kunnan praktikkoeläinlääkärit ovat kuitenkin tärkeä lisävoimavara valvontatehtävien hoitamisessa. Eläintautitilanteissa praktikkoeläinlääkärit voivat olla tarpeen tehokkaan eläintautitorjunnan varmistamiseksi. Praktikkoeläinlääkäreiden on virkaeläinlääkäreinä mahdollista toteuttaa myös eläinten hyvinvointiongelmien edellyttämiä välittömiä viranomaistoimenpiteitä taikka toimia valvontaeläinlääkäriin sijaisina. Myös praktikkoeläinlääkäriin ja valvontaeläinlääkäriin parityöskentely voi olla perusteltua. Kunnaneläinlääkäri on kunnassa virkasuhteessa toimiva eläinlääkäri, joka hoitaa eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvia tehtäviä. Kunnaneläinlääkäri on viranomainen seuraavien lakien nojalla:

- laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006
- laki eläinten lääkitsemisestä 387/2014
- laki eläimistä saatavista sivutuotteista 517/2015
- eläintautilaki 76/2021
- laki eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä 1069/2021
- laki eläinten hyvinvoinnista 693/2023

Eläinlääkäripalvelujen asianmukaiseen järjestämiseen tarvitaan monessa tapauksessa eläinlääkäreiden lisäksi myös muuta henkilökuntaa. Pieneläinvastaanotolla ja erityisesti eriytyssä pieneläinpäivystyksessä voidaan tarvita ammattitaitoisia avustajia kuten myös keskitetyn yhteydenottopalvelun järjestämisessä. Järjestäjän omia resursseja tai ostopalveluita on varattava riittävästi myös välinehuoltoon, siivoukseen, toimistopalveluihin sekä muihin tukipalveluihin.

Kauhajoen kaupungin ympäristöterveydenhuollon tehtävien henkilöstöresurssi on kokonaisuudessaan 11,8 htv. Yhteistoiminta-alue täyttää ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetun lain (410/2019) vaatimuksen 10 henkilötyövuoden henkilöresurssista.

Kunnaneläinlääkäreiden ja valvontaeläinlääkäriin sekä osa ympäristöpalvelujohtajan ja toimistosihteerin työpanoksesta jakaantuu eläinlääkintähuollon tehtäviin. Henkilöstön työnjako ja vastualueet on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Virka	Resurssi, htv	Tehtävät
Ympäristöpalvelujohtaja	eläinlääkintä 0,33 htv ympäristöterveys 0,33 htv ympäristönsuojelu 0,33 htv	• hallinto, esimiestehtävät ja talous • palkkaus, vuosilomat, • eläinlääkintähuollon suunnittelu • yhteistyöryhmät, sisäiset ja muut sidosryhmät
kunnaneläinlääkäri (vastaava eläinlääkäri)	1 virka, yht 1 htv	• järjestämisvastuuseen kuuluvat sekä täydentävät eläinlääkäripalvelut, kiireellinen eläinlääkäriapu päivystysjärjestyksen mukaisesti • eläinlääkintähuoltolain valvontatehtävät tarvittaessa (valvontaeläinlääkärin apuna/sijaisena), päivystyslistojen laatiminen • kalustohankintavalmistelut • valvontatehtävien jakaminen, jos valvontaeläinlääkäriä ei ole käytettävissä • tiedottaminen eläinlääkäreille • valmiussuunnittelu • epidemiatyöryhmän jäsen
kunnaneläinlääkäri (praktikko)	4 virkaa, yht. 4 htv	• järjestämisvastuuseen kuuluvat sekä täydentävät eläinlääkäripalvelut, kiireellinen eläinlääkäriapu päivystysjärjestyksen mukaisesti • eläinlääkintähuoltolain valvontatehtävät tarvittaessa (valvontaeläinlääkärin apuna/sijaisena)
valvontaeläinlääkäri	1 virka, yht. 1 htv (jaettu kahteen 50 % virkaan)	• eläinsuojeluvalvonta • eläintautivalvonta • vesiviljelylaitokset • sivutuotevalvonta • vienti- ja tuontitarkastukset • maitohygieniatarkastukset • muut virkatehtävät
ympäristöterveystarkastaja	omien tehtävien ohessa	• tilastot ja raportit
toimistosihteeri	ympäristöpalvelut yhteinen, 0,50 htv eläinlääkintään	• eläinlääkintähuollon toimistotehtävät (mm. päivystyskorvaukset, muut korvaukset, laskutus)
Vastaanottoavustaja/eläintenhoitaja	1 htv	• eläinlääkärin avustaminen • välinehuolto

3.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Kuntatyönantajana huolehtii, että eläinlääkärin virkaan valitaan tehtävään päteviä henkilöitä. Eläinlääkärien pätevydestä säädetään laissa eläinlääkäriammatin harjoittamisesta (29/2000, § 43). Lain vaatimuksia noudatetaan uusia eläinlääkäreitä palkattaessa. Uuden eläinlääkärin pätevyys tarkastetaan ennen virkasuhteen alkua.

Ammattitaitoa ylläpidetään mahdollistamalla henkilöstön osallistuminen peruseläinlääkinnän, oman erikoisosaamisalueensa sekä valvontatehtäviin liittyviin koulutuksiin. Näitä ovat Ruokaviraston järjestämät maksuttomat koulutus- tai neuvottelupäivät. Lisäksi henkilöstöllä on koulutusmäärärahojen puitteissa

mahdollisuus osallistua mm. Suomen Eläinlääkäriliiton, Fennovet Oy:n, eläinlääkäreiden erikoisyhdistysten ja Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan järjestämiin koulutuksiin.

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan ympäristöterveydenhuollon henkilökunnan tulisi päästä osallistumaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen vähintään kahdeksana päivänä vuodessa. Henkilöstön täydennyskoulutus toteutetaan kaupungin koulutussuunnitelman periaatteilla. Täydennyskoulutussuunnitelma perustuu henkilöstön osaamistarpeen arviointiin ja sisältää tavoitteet koulutusmääristä ja koulutuksen sisällöstä. Ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoiden kesken koulutusta on suunnattu eläinlääkärin oman mielenkiinnon ja erikoisosaamisen mukaisesti. Toiminnan jatkuvuuden kannalta on myös varmistettava, että eläinlääkintähuollossa on riittävästi osaamista sekä tuotanto- että hyötyeläinten hoitamiseksi lainsäädännön vaatimusten ja yhteistoiminta-alueen viranomaisvelvoitteiden täyttämiseksi.

Koulutukset toteutetaan läsnä- ja etäkoulutuksena verkko- ym. koulutusmuotoja hyödyntäen. Varsinaiset koulutusmatkat ja siitä aiheutuvat majoituskulut on karsittu talousarviosta minimiin ja niitä on käytettävissä vain erikseen esimiehen kanssa sovittavia tai pakollisia matkoja varten.

4 TIETOJÄRJESTELMÄT

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietoja hallinnoidaan VYHA-järjestelmällä, johon kerätään valvontayksikköä ja valvontaa koskevat tiedot, muun muassa henkilöresurssit sekä valvontasuunnitelma ja sen toteuman sanallinen arviointi. Vyha uudistustyö on juuri meneillään.

Valvonnan viranomaisestranel eli Pikantti on vain viranomaisille suunnattu, suljettu verkkopalvelu Ruokaviraston toimialan viranomaisten väliseen viestintään. Pikantissa jaetaan esimerkiksi ohjeita ja tulkintoja. Pikantissa on eläintautien torjuntaa koskeva toimintaohjekansio ja eläintautiepidemioiden hallintaa varten oma työtila. Jokaisella yhteistoiminta-alueen eläinlääkärillä on pääsy Pikanttiin.

Eläinlääkintähuollossa käytetään lisäksi TRACES NT-järjestelmää, Elte-järjestelmää (eläinten terveyden ja hyvinvoinnin viranomaistietojärjestelmä), Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriä (EPR), Eläintietojärjestelmää (nauta-, lammas-, vuohi- ja sikaeläintenkoirarekisteriä), koirarekisteriä sekä Nasevaa eli nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmää ja Sikavaa eli sikaloiden terveystietorekisteriä.

Yhteistoiminta-alueella on käytössä Praktiikkaa tekevien kunnaneläinlääkäreiden yhteinen, sähköinen potilastietojärjestelmä KliniQ. Ohjelmassa on mm. asiakasrekisteri potilastietoineen, lääke- ja tarvehinnasto ja potilaslaskutus. Kunta eläinlääkäripalveluiden järjestäjänä vastaa toiminnassaan syntyneiden eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 15 §:ssä tarkoitettujen potilasasiakirjojen säilyttämisestä yksittäisten eläinlääkäriammattin harjoittajien sijasta. Potilasasiakirjat laaditaan ja säilytetään kuten eläinlääkintähuoltolaki (285/2023, 13. §) ja laki eläinlääkäriammattinharjoittamisesta (29/2000, 15. §) edellyttää.

Jokaisella eläinlääkärillä, ympäristöpalvelujohtajalla, vastaanottoavustajalla ja sihteerillä on tunnukset sellaisiin järjestelmiin, joita työtehtävissään tarvitsee. Tietojärjestelmien oikea käyttö varmistetaan perehtymällä ohjeistuksiin sekä osallistumalla järjestelmiä koskeviin koulutuksiin. Uusille työntekijöille haetaan käyttöoikeudet virka- tai työsuhteen alussa. Uudet työntekijät perehdytetään työssä käytettäviin järjestelmiin.

Kauhajoen kaupunki vuokraa tarvittavat ICT-laitteet Suupohjan Seutupalvelukeskukselta. Seutupalvelukeskus antaa tietohallinnon laitetuen ja vastaa ohjelmistojen toimivuudesta. Viranhaltijoilla on pääsy kaupungin intraverkkoon. Eläinlääkäreillä ja pidempiaikaisilla eläinlääkärisijaisilla on Kauhajoen kaupungin sähköposti. Valvontaeläinlääkärille on annettu käyttöoikeudet kaupungin asianhallintaohjelmaan, jonne diarioidaan asiakirjoja ja tehdään hallintopäätöksiä. Eläinlääkäreille on asennettu Teams-sovellukset tietokoneisiin etäneuvotteluja, koulutusta ja yhteydenpitoa varten. Eläinlääkäreiden puhelimet, puhelinliittymien VIP-palvelut ja tietokoneet on päivitetty vastaamaan tämän hetken tietoteknisiä vaatimuksia. Eläinlääkäreillä on oma Facebook sivusto.

5 YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ

Eläintautilaissa ja eläinten hyvinvointilaissa on säännöksiä eri viranomaisten velvollisuuksista ilmoituksiin ja yhteistyöhön. Viranomaisen toiminnan julkisuudesta ja tiedottamisesta säädetään valvonta-asetuksessa (EU 2017/625) ja julkisuuslaissa (621/1999). Yleisöllä on oikeus tutustua toimivaltaisten viranomaisten valvontatoimia ja niiden tehokkuutta koskeviin tietoihin sekä valvontaraportteihin. Viestinnän periaatteina on luotettavuus, avoimuus, tasapuolisuus ja nopeus.

5.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus

Viestintään kuuluu asiakaspalvelua, neuvontaa ja opastusta sekä tiedottamista. Asiakaspalvelua, neuvontaa ja opastusta sekä tiedottamista hoitavat kaikki työntekijät. Ensisijainen tiedotusvastuu on ympäristöpalvelujohtajalla.

Monessa valvontatilanteessa saatetaan tarvita useamman viranomaisen yhteistyötä. Valvontaeläinlääkäri tekee säännöllisesti yhteistyötä Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueen ympäristöterveystarkastajien ja ympäristötarkastajien, valtioneläinlääkärien ja poliisin kanssa. Tarpeen vaatiessa yhteistyötä tehdään Elinvoimakeskusten viranomaisten, kuntien palotarkastajien ja rakennusvalvontaviranomaisten sekä Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen sosiaalipalvelujen kanssa. Alueella on muodostettu oma epidemiatyöryhmä, jossa vastaava eläinlääkäri on eläinlääkintähuollon edustajana.

Eläinlääkintähuollolla on oma sisäinen palaveri ajankohtaisista asioista kerran kuukaudessa.

5.2 Erityistilanneviestintä

Kriisi- ja erityistilanneviestinnässä toimitaan siten kuin Kauhajoen kaupungin viestintäsuunnitelmassa on ohjeistettu.

5.3 Eläinlääkintähuollon sosiaalisen median viestintäkanava

Kauhajoen kaupungilla on käytössään kotisivut, joista näkyvät ympäristöpalvelujen, ympäristöterveyden huollon ja eläinlääkinnän pääasialliset tehtävät ja henkilöstön yhteystiedot. Eläinlääkintä tiedottaa ajankohtaisista asioista pääasiassa kotisivujen kautta. Peruseläinlääkäripalveluista ja päivystyksestä tiedotetaan kotisivujen lisäksi paikallislehdissä. Eläinlääkinnällä on käytössään omat facebook-sivut, Suupohjan eläinlääkintähuolto, jonka kautta tiedotetaan palveluista. Vastaanottoavustaja ja ympäristöpalvelujen toimistos sihteeri vastaavat ajankohtaisten asioiden tiedottamisesta. Ulkoisesta viestinnästä vastaa ensisijaisesti Kauhajoen kaupungin viestintävastaava ja viestintätiimi.

Eläinlääkinnän ensisijainen tavoite on tiedottaa kuntalaisia ajankohtaisista eläintauteihin ja eläimiin liittyvään valvontaan liittyvistä asioista sekä mahdollisista poikkeamista päivystysnumeron toiminnassa.

6 ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT

6.1 Yleisen edun kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut

Eläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläimen terveydentilan sekä sairauksien toteamista ja todistamista, eläinlääkäriavun antamista ja eläinlääkinnällisten todistusten antamista, eläimen pitämistä hoidettavana eläinlääkäriavun antamista taikka siihen liittyvää tutkimusta varten, toimenpiteitä eläimen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseksi, ennalta ehkäisevää terveydenhuoltotyötä sekä eläimen lopettamista.

Eläinlääkintähuoltolain 8 §:n 14-kohtainen luettelo eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömistä eläinlääkäripalveluista osoittaa kunnallisen järjestämisvastuun enimmäislaajuuden. Nämä yleisen edun kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut, jotka turvataan tarvittavilta osin julkisen järjestämisvastuun kautta, ovat:

- 1) yleistutkimus ja terveydentilan arviointi eläinten terveyden todentamiseksi
 - yleistutkimukseen ei sisälly kuvantamispalveluja eikä erikoiseläinlääkärin tutkintoa tai erikoislaitteita vaativia tutkimuksia tai tarkastuksia
 - kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset
 - kotieläimen terveydentilan toteaminen ja todistaminen kliinisen yleistutkimuksen perusteella esimerkiksi vientiä, tuontia, sisämarkkinakauppaa tai vakuutusyhtiötä varten
- 2) kissojen ja koirien tunnistusmerkintä
- 3) eläinterveyskäynnit, joista säädetään tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta ("eläinterveyssäännöstö") annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 25 artiklassa, sekä elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten pitopaikoissa tehtävät terveydenhuoltokäynnit ja terveydenhuoltosuunnitelma
 - eläinterveyskäyntien yhteydessä toimijan valitsema eläinlääkäri antaa toimijalle neuvontaa bioturvaamisesta ja muista eläinten terveyteen liittyvistä asioista sekä tiettyjen eläintautien esiintymiseen viittaavista oireista ja merkeistä
 - terveydenhuoltokäyntien yhteydessä eläinlääkäri toteuttaa terveydenhuoltosopimuksessa sovitut toimenpiteet sekä antaa vastaavaa neuvontaa kuin eläinterveyskäyntien yhteydessä sekä eläinten hyvinvointiin, elintarviketurvallisuuteen ja eläintenpidon taloudelliseen kannattavuuteen liittyvää neuvontaa
- 4) rokotus
- 5) loisten häätöön ja ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet
- 6) suun terveydenhuoltoon liittyvät välttämättömät perustoimenpiteet tai, jos se on toimenpiteen laajuus tai vaativuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista, jatkohoitoon lähettäminen
 - järjestämisvastuun piiriin kuuluvat vain suhteellisen yksinkertaiset, vakavien ongelmien ehkäisemiseksi välttämättömät perustoimenpiteet, joita voidaan suorittaa tavanomaisella vastaanotolla tai pitopaikassa ilman erikoiskoulutusta ja erikoislaitteita
 - käytännössä tähän sisältyvät hammastarkastus, koirien ja kissojen hammaskiven poisto sekä hevosten perushammashoito, mutta eivät toimenpiteet, jotka edellyttävät röntgenin tai porayksikön käyttöä
- 7) sarvien ja sarven aiheiden poistaminen naudoilta ja vuohilta
- 8) lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä lisääntymisongelmien hoito elintarviketuotantoa varten pidettävillä naudoilla, sioilla, lampaille, vuohille ja poroille
 - muuta tarkoitusta kuin elintarviketuotantoa varten pidettävillä eläimillä tehtävät lisääntymiseen liittyvät tarkastukset, tutkimukset ja muut palvelut eivät sisälly järjestämisvastuun piiriin

- 9) kastraatio naudalle, sialle, lampaalle, vuohelle, porolle, koiralle ja kissalle sekä sterilisaatio kissalle
- 10) sairaan eläimen kliininen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi, tavanomaisten näytteiden ottaminen ja pikatestaus tai toimittaminen laboratoriotutkimuksiin eläimen sairauden syyn selvittämiseksi sekä tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkotutkimuksiin
- o järjestämisvastuuseen eivät kuulu vaativien näytteiden ottaminen tai kuvantamispalvelut sairauden syyn selvittämiseksi
- 11) sairaalle elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettävälle eläimelle tarvittava hoito, jota on mahdollista antaa eläimen pitopaikassa ja johon kuuluu myös nautaeläimen juoksutusmahaleikkaus
- 12) perustasoinen ensiapuluonteinen hoito, jota tarvitaan muulle kuin 11 kohdassa tarkoitettulle eläimelle, johon kuuluvat ruoansulatuskanavan ja virtsateiden häiriöiden konservatiivinen hoito, tulehdus- ja kiputilojen hoito, sokin hoito, metabolisten häiriöiden hoito, haavojen ompelu, muu vastaava enintään vähäisiä kirurgisia toimenpiteitä sisältävä hoito, tavanomaisimpien pienten kotieläinten luunmurtumien immobilisaatio sekä hoitoon liittyvä välttämätön jatkokäsittely tai lääkehoito ja tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkohoitoon
- o kohdan mukaista perustasoista ensiapuluonteista hoitoa tulee järjestää kaikille lemmikkieläiminä pidettäville eläimille, vaikka eläin kuuluisikin eläinlajiin, joka tavanomaisesti mielletään tuotantoeläinlajiksi (esim. lemmikkisika)
 - o lemmikkieläinten lisäksi järjestämisvastuun piiriin kuuluvat esimerkiksi virka- ja opaskoirat, matkailuelinkeinossa pidettävät koirat sekä hevoset, joita pidetään elinkeinotoimintana pidettävässä urheilutoiminnassa
- 13) synnytyssapu, johon kuuluvat keisarileikkauksista nautojen, lampaiden, vuohien ja kissojen keisarileikkaus
- 14) eläimen lopetus
- o kotieläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä, sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu eläinlääkäripalveluun
 - o luonnonvaraiset eläimet eivät kuulu eläinlääkintähuoltolaissa säädettyjen palvelujen soveltamisalaan, mutta eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) 7 §:n mukaisena velvollisuutena kunnan on huolehdittava järjestämälleen eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen sairaiden tai vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta

6.2 Järjestämisvastuuseen kuuluvat palvelut

Eläinlääkäripalveluiden järjestämisvastuun määrittelyä varten tehtiin syksyllä 2025 erillinen selvitys eläinlääkintähuoltopalveluiden tarpeesta Kauhajoen kaupungin ympäristöpalveluiden toiminta-alueella. Selvityksen pohjalta Kauhajoen kaupungin ympäristölautakunta on tehnyt 29.10.2025 päätöksen eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuun laajuudesta.

Kauhajoen yhteistoiminta-alueen eläinlääkäripalveluiden järjestämisvastuuksi on päätetty eläinlääkintähuoltolain (285/2023) 8 §:n mukainen kokonaisuus yleisen edun kannalta välttämättömistä eläinlääkäripalveluista kaikille eläinlajeille. Perustelut palvelukokonaisuudelle löytyvät erillisestä selvityksestä. Järjestämisvastuuseen kuuluvat palvelut järjestetään omana tuotantona. Yhteistoiminta-alueella seurataan alueen yksityisten palveluntuottajien tarjontaa ja arvioidaan, miten olennaiset muutokset mahdollisesti vaikuttavat järjestämisvastuuseen tai järjestettävien palvelujen mitoitukseen. Järjestämisvastuun laajuus uudelleenarvioidaan säännöllisesti kolmen vuoden välein. Järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalveluiden järjestämisessä noudatetaan eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman 2026–2028 linjauksia.

Kauhajoen kaupungin ympäristöpalveluiden eläinlääkintähuollon järjestämisvastuulle eläinlääkintähuoltolain (285/2023) 8 §:n mukaan kuuluvat palvelut kaikille eläinlajeille 1.1.2026 alkaen:

- 1) yleistutkimus ja terveydentilan arviointi eläinten terveyden todentamiseksi;
- 2) kissojen ja koirien tunnistusmerkintä;

- 3) eläinterveyskäynnit, joista säädetään tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta ("eläinterveys säännöstö") annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 25 artiklassa, sekä elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten pitopaikoissa tehtävät terveydenhuoltokäynnit ja terveydenhuoltosuunnitelmat;
- 4) rokotus;
- 5) loisten häätöön ja ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet;
- 6) suun terveydenhuoltoon liittyvät välttämättömät perustoimenpiteet tai, jos se on toimenpiteen laajuus tai vaativuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista, jatkohoitoon lähettäminen;
- 7) sarvien ja sarven aiheiden poistaminen naudoilta ja vuohilta;
- 8) lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä lisääntymisongelmien hoito elintarviketuotantoa varten pidettävillä naudoilla, sioilla, lampaille, vuohille ja poroille;
- 9) kastraatio naudalle, sialle, lampaalle, vuohelle, porolle, koiralle ja kissalle sekä sterilisaatio kissalle;
- 10) sairaan eläimen kliininen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi, tavanomaisten näytteiden ottaminen ja pikatestaus tai toimittaminen laboratoriotutkimuksiin eläimen sairauden syyn selvittämiseksi sekä tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkotutkimuksiin;
- 11) sairaalle elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettävälle eläimelle tarvittava hoito, jota on mahdollista antaa eläimen pitopaikassa ja johon kuuluu myös nautaeläimen juoksutusmahaleikkaus;
- 12) perustasoinen ensiapuluonteinen hoito, jota tarvitaan muulle kuin 11 kohdassa tarkoitettulle eläimelle, johon kuuluvat ruoansulatuskanavan ja virtsateiden häiriöiden konservatiivinen hoito, tulehdus- ja kiputilojen hoito, sokin hoito, metabolisten häiriöiden hoito, haavojen ompelu, muu vastaava enintään vähäisiä kirurgisia toimenpiteitä sisältävä hoito, tavanomaisimpien pienten kotieläinten luunmurtumien immobilisaatio sekä hoitoon liittyvä välttämätön jatkokäsittely tai lääkehoito ja tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkohoitoon;
- 13) synnytysapu, johon kuuluvat keisarileikkauksista nautojen, lampaiden, vuohien ja kissojen keisarileikkaus;
- 14) eläimen lopetus.

Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alue järjestää alueen järjestämisvastuuseen kuuluvat peruseläinlääkäripalvelut asukkaidensa ja yhteisöjensä kotieläimiä (hyötyeläimiä ja ei-hyötyeläimiä) varten arkipäivisin virka-aikana.

Eläinten omistajilla on mahdollisuus saada kotieläinten terveyteen ja sairauksiin sekä eläintenpitoon ja hyvinvointiin liittyvää neuvontaa praktiikkaa hoitavalta kunnaneläinlääkäreiltä. Virka-ajan ulkopuolella puhelinneuvontaa on saatavilla maksullisesta päivystysnumerosta. Eläintenpitoon, hyvinvointiin ja eläintauteihin liittyvää neuvontaa on saatavilla myös valvontaeläinlääkäriltä maksuttomasta puhelinnumerosta arkipäivisin virka-aikana.

Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueen praktiikkaa hoitavat eläinlääkärit tarjoavat järjestämisvastuuseen kuuluvaa terveydenhoitoa ja sairaanhoitoa.

6.3 Täydentävät eläinlääkäripalvelut

Kauhajoen yhteistoiminta-alueella voidaan tarjota myös täydentäviä palveluita. Tiedot ja perusteet täydentävien palveluiden tarjoamiseen on kirjattu erilliseen selvitykseen.

Täydentävinä palveluina voidaan järjestämisvastuuseen kuuluvien palveluiden lisäksi tarjota seuraavia palveluita:

- 1) Kuvantamistutkimukset (mm. ultraääni, röntgen) kaikille eläinlajeille
- 2) Leikkaushoito henkeä uhkaavissa hätätilanteissa kaikille eläinlajeille (mm. sektio, pyometra, torsio, vierasesine, virtsatiekirurgia) sekä muut leikkaukset, jotka tukevat hätäleikkauksissa tarvittavan osaamisen ylläpitämistä (mm. sterilisaatio, laparatomia, kasvainten ja silmän poistot)
- 3) Veri- ja virtsa-analyysit tarvittaessa 8§:n kohtaa 10 laajemmin kaikille eläinlajeille
- 4) Lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset, siemennys ja kirurgiset toimenpiteet sekä tavallisimpien lisääntymisongelmien hoito kaikille eläinlajeille.

6.4 Eläinlääkäripalveluiden järjestämistapa, saatavuus ja laatu

Kauhajoen yhteistoiminta-alueen eläinlääkäripalvelut tuotetaan itse omana palveluna.

Praktikkoeläinlääkäreillä on puhelinneuvonta- ja ajanvarausaika arkiaamuisin klo 8–9. Osalla praktikoista on käytössä omakustanteinen nettiajanvaraus. Lisäksi Kauhajoen kaupungin Ullantie 10:n vastaanotolla on saatavissa pieneläinten kiirevastaanotto arkisin klo 8–10. Päivän aikana tulleet kiireellistä hoitoa vaativat työtehtävät sovitetaan muiden työtehtävien kanssa ja toisinaan kiireettömiä ajanvarauksia joudutaan perumaan tai siirtämään sopivampaan ajankohtaan. Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueella toimivat kaikki praktikot ovat virkatyöaikana tasavertaisesti vastuussa kiiretapauksen hoidosta.

Jos avun tarve ei ole kiireellinen, tulisi sairaskäynti- tai vastaanottoaika järjestyä viikon sisällä tilauksesta. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat kirurgiset toimenpiteet järjestyvät lomakauden ulkopuolella alle kolmen viikon ja lomakauden aikana alle kuuden viikon kuluessa yhteydenotosta. Jos asiakas haluaa palvelut nimetyltä eläinlääkäriltä, voivat jonotusajat olla pidemmät.

Kauhajoen kaupunki toimii yhteistoiminta-alueen eläinlääkintäpalvelujen järjestäjänä ja henkilöstön työnantajana. Kauhajoen kaupunki on vakuuttanut henkilöstönsä Pohjola Vakuutuksen kautta:

- omaisuusriskiturva
- vastuuvakuutus
- tapaturmavakuutus.

Eläinlääkintähuollon reklamaatioprosessin mukaisesti eläinlääkärin hoidosta aiheutuneet reklamaatiot ohjataan kirjallisesti ympäristöpalvelujohtajalle, joka pyytää vastineen hoitaneelta eläinlääkäriltä ja arvion siitä, onko virhettä tapahtunut. Jos virhe todetaan tapahtuneen, korvausta haetaan vastuuvakuutuksen kautta tai kaupungin vakuutusten omavastuuehtojen mukaisesti. Mikäli hoitava eläinlääkäri arvioi, että virhettä ei ole tapahtunut, vie hoitava eläinlääkäri asiakkaan reklamaation kaikkien Kauhajoen kaupungin eläinlääkäreiden keskinäiseen selvitykseen. Jos siinä todetaan, että virhettä ei ole tapahtunut, ilmoitetaan päätös reklamaation tehneelle asiakkaalle/taholle, joka voi halutessaan viedä asian omakustanteisesti Eläinlääkintävahinkojen arviointilautakuntaan. Mikäli eläinlääkärit ovat erimielisiä virheen tapahtumisesta, lähettää työnantaja tapauksen Eläinlääkintävahinkojen arviointilautakunnan käsiteltäväksi ja kustantaa käsittelymaksun.

Eläinlääkintäpalvelujen saatavuutta ja laatua voidaan arvioida saadun palautteen pohjalta. Kauhajoen kaupungin ympäristöpalveluissa on suunnitteilla uuden palautealusten kehittäminen asiakaskyselyjen ja palautteiden vastaanottamiseksi.

Kiireellisen eläinlääkärinavun tavoitteena on, että apua on kaikkina vuorokaudenaikoina saatavissa kolmen tunnin sisällä tilauksesta 90 %:ssa tapauksista. Päivystysalueet on mitoitettava siten, että 90 %:ssa tapauksista päivystävän eläinlääkärin matka eläinten pitopaikkaan tai eläimen omistajan matka pieneläinvastaanotolle on alle sata kilometriä. Tämä toteutuu Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueella. Jos avun tarve ei ole kiireellinen, pitopaikkakäynti- tai vastaanottoaika tulisi järjestyä kahden viikon sisällä tilauksesta. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit, sekä terveille eläimille suoritettavat leikkaukset olisi lomakauden ulkopuolella voitava varata alle kolmen viikon ja lomakaudella alle kuuden viikon sisällä yhteydenotosta. Jos asiakas haluaa palvelut nimetyltä eläinlääkäriltä, tai jos asiakkaalla on toiveita esim. vastaanottoajan suhteen, voivat jonotusajat olla pidemmät.

6.5 Toimintaedellytykset eläinlääkäripalveluiden tuottamiseen

Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman mukaan kunnan on järjestettävä palveluja varten tarpeelliset toimitilat ja työvälineet. Lääkkeet on lainsäädännön vaatimusten mukaisesti pystyttävä säilyttämään ja hävittämään asianmukaisesti. Tarvittaviin toimitiloihin kuuluvat vastaanottotilat, toimistohuoneet, lämmin

autotalli, riittävä varastotila, tilat viileässä/jääkaappilämpötilassa säilytettävälle lääkkeille ja tarvikkeille sekä asianmukaiset pesu- ja kuivaustilat instrumenteille, suurille praktiikkavarusteille ja suojavaatteille. Henkilökunnan sosiaalityötilat peseytymis- ja lepotiloinen kuuluvat jokaiseen toimipisteeseen.

Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueen eläinlääkintähuollon toimipisteet on sijoitettu Kauhajoen ja Isojoen kuntiin. Isojoen vastaanotto on käytössä tilapäisesti päivystystoiminnassa. Kaikissa toimipisteissä on vastaanottohuone, toimistohuone, odotustila sekä tilat lääkkeiden ja tarvikkeiden säilytystä varten. Lisäksi on erillinen toimenpidehuone kirurgisia toimenpiteitä varten. Peseytymistilat henkilökunnalle on vastaanotoilla. Lepotilat henkilökuntaa varten on Kauhajoen vastaanotolla.

Eläinlääkinnän päivystystoiminnan toteuttaminen edellyttää, että eläinlääkärille on järjestetty lämmin autotallitila, jotta mm. mukana kuljetettavat lääkkeet säilytetään asianmukaisesti. Kauhajoen vastaanoton yhteydessä ei ole käyttöön soveltuvaa autotallitilaa. Tämän johdosta kaupunki maksaa korvausta vakituksessa virkasuhteessa oleville praktikkoeläinlääkäreille lämpimän autotallitilan järjestämisestä itselleen.

Ulkopuolisen sijaisen ja päivystäjän käyttöön on asumiskelpoiset tilat Kauhajoella.

Eläinlääkinnän klinikkatilat ovat vuokrattu siivottuina, kiinteistöhuollon ym. työt tehtyinä. Kauhajoen toimipisteessä siivouspalvelut tulevat Kauhajoen kaupungin teknisen toimen alaiselta organisaatiolta. Isojoella siivouksesta huolehtii praktikkoeläinlääkäri itse (omat toimitilat, joita Kauhajoen kaupunki vuokraa sopimuksen mukaisesti).

Valtakunnallisen eläinlääkintähuollon ohjelman mukaan suurelänpraktiikkaa varten kuuluu olla ultraäänilaitte rektaalian turilla, hevosen kaatovälineet, hammasvälineet, astutusliinat, pulttipistooli sekä kaikki normaalit synnytysapuun sekä peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun edellyttämät kirurgiaan tarvittavat instrumentit. Pienelänpraktiikan varusteisiin kuuluu ultraäänilaitte, elektrotomi, eläinvaaka, säädettävät toimenpide- ja leikkauspöydät, valaisimet, normaalit tutkimusvälineet sekä instrumentit. Kuolleiden ja lopetettujen pieneläinten säilyttämiseen tarvitaan pakastin. Normaalit suojavaatteet sekä erityisvarustus tarttuvien eläintautien ja zoonosien varalta näytteenotto- ja pakkaustarvikkeineen kuuluvat varustukseen (laatikot). Instrumenttien pesu- ja desinfiointi sekä työvaatteiden pesu ja kuivaus on järjestettävä asianmukaisesti.

Vastaanoton tila- ja välinevarustelussa pyritään noudattamaan valtakunnallisen ohjelman linjauksia. Eläinlääkärit ovat hankkineet osan tarvikkeista ja välineistä omalla kustannuksellaan.

6.6 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on järjestettävä kiireellinen eläinlääkäriapu kaikkia alueella vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokaudenaikoina. Kunnaneläinlääkärit tarjoavat kiireellistä eläinlääkäriapua virka-aikana. Koska eläinlääkäri ei pysty olemaan koko virkatyöaikaa jatkuvasti puhelimitse tavoitettavissa, ohjataan kiireellistä eläinlääkäriapua tarvitsevia jättämään puhelinvastaajaviestillä yhteystietonsa ja eläinlääkäri soittaa takaisin asiakkaalle niin pian kuin on mahdollista. Virka-aikana kiireellinen eläinlääkäriapu taataan asiakkaalle uudelleen järjestämällä päivän asiakaskäyntejä, mikä saattaa tarkoittaa ei-kiireellisen ajanvarauksen peruuttamista.

Virka-ajan ulkopuolella kiireellistä eläinlääkäriapua tarjoaa päivystävä kunnaneläinlääkäri. Alueella on yksi päivystävä eläinlääkäri kerrallaan. Päivystysvuorot on jaettu viiden (5) praktiikkaa hoitavan eläinlääkäriin kesken ja päivystys kattaa pien- ja suurelaimet. Arkisin päivystysvuoro alkaa klo 14:00 ja päättyy seuraavana aamuna klo 8:00. Arkipäivinä ja viikonloppuisin päivystysvuoro alkaa edeltävänä arkipäivänä (viikonloppupäivystys perjantaina) klo 14:00 ja päättyy seuraavana arkipäivänä (viikonloppupäivystys maanantaina) klo 8:00. Päivystyksessä on keskitetty yhteydenotto palvelu eli yksi maksullinen päivystysnumero, josta päivystävä eläinlääkäri vastaa. Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueen päivystävä eläinlääkäri toimii virkaeläinlääkäriinä. Päivystysaikana eläimet, jotka ovat pienikokoisia ja voidaan vaikeuksitta kuljettaa eläinlääkäriin luokse, hoidetaan vastaanotoilla. Tällaisten eläinten kiireellistä eläinlääkäriapua ei tarjota päivystysaikana kotikäynteinä työturvallisuussyistä.

Kiireellinen eläinlääkäriapu on toteutettu eläinlääkintähuoltolain ja -asetuksen säännösten mukaisesti. Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueella pääosa asiakkaista saa palvelun alle 50 km:n etäisyydeltä. Päivystysalueen toiminta-alueen etäisyyksien tulisi täyttyä niin, että 90 %:ssa päivystyskohteet sijaitsevat alle 100 km etäisyydellä.

Päivystävän eläinlääkärin virkamatkat ovat alueellamme enimmillään noin 60 km ja suurin osa asiakkaista on 30 km säteellä. Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueella päivystysmatkan pituus on aina alle 100 km.

Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueella ei ole eriytettyä suur- ja pieneläinpäivystystä, koska eläintiheys on pieni ja koska päivystävän eläinlääkärin virkamatkat ovat suhteellisen lyhyitä.

6.7 Eläinterveyskäynnit, terveydenhuoltokäynnit ja -suunnitelmat

Eläinlääkintähuoltolain 8 §:n mukaan järjestämisvastuun piiriin kuuluvat eläinterveyskäynnit, joista säädetään tarttuvista eläintaukeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 ("eläinterveysäännöstö") 25 artiklassa. Eläinterveyskäyntejä järjestetään kaikille muille eläimille paitsi lemmikkieläimille.

Vastuu eläinterveyskäynnin tilaamisesta on toimijalla. Toimija tilaa käynnin itse valitsemaltaan eläinlääkäriltä ja myös vastaa käynnin aiheuttamista kustannuksista. Toimija voi vapaasti valita eläinlääkärin, jolta hän tilaa eläinterveyskäynnin. Eläinterveyskäynnin voi siis tehdä myös yksityinen eläinlääkäri. Eläinterveyskäynnit ovat luonteeltaan neuvontaan painottuvia ja erityisesti käynneillä käsitellään bioturvaan ja tarttuvien eläintautien torjuntaan liittyviä asioita. Käyntien sisällöstä ja käyntitiheydestä ei ole tarkasti säädetty. Käynti suunnitellaan eläinlajin, eläintenpitomuodon ja toimijan tarpeiden pohjalta. Eläinterveyskäynnin voi yhdistää muuhun eläinlääkärin ennaltaehkäisevään terveydenhoitoon painottuvaan käyntiin pitopaikassa, ja se on mahdollista yhdistää myös valtakunnallisen terveydenhuolto-ohjelman mukaiseen käyntiin. Alueella on riittävät eläinlääkäriresurssit siihen, että eläinterveyskäynnit voidaan hoitaa kysyntää vastaavasti.

Eläinlääkintähuoltolain 8 §:n mukaan järjestämisvastuun piiriin kuuluvat elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten pitopaikoissa tehtävät terveydenhuoltokäynnit ja -suunnitelmat. Valtakunnallisia terveydenhuolto-ohjelmia on tällä hetkellä kaksi; NASEVA nautoille ja SIKAVA sioille. Eläinten Terveys ETT vastaa näiden ohjelmien toiminnasta. Nautojen ja sikojen lisäksi terveydenhuoltoa toteutetaan myös muille kotieläimille. Terveydenhuoltokäynteihin ja -suunnitelmiin varataan resursseja suunnittelemalla ja aikatauluttamalla terveydenhuoltokäynnit niin pitkälle eteenpäin kuin mahdollista. Etukäteissuunnittelu ja aikataulutus takaavat terveydenhuoltokäyntien tekemisen ajallaan ja sovitussa laajuudessa. Alueella on riittävät eläinlääkäriresurssit siihen, että terveydenhuoltokäynnit voidaan hoitaa kysyntää vastaavasti.

Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Tuotantoeläinten terveydenhuoltotyö on osa elintarvikeketjun laatutyötä, jolla varmistetaan ja edistetään eläinten terveyttä ja hyvinvointia ja varmennetaan tuotannon vastuullisuutta. Terveydenhuoltokäynnillä käydään läpi eläinten terveyteen, tuotokseen, hyvinvointiin sekä sairauksien ennaltaehkäisyyn liittyviä asioita. Terveydenhuoltokäyntejä voidaan tehdä myös tautiongelmien selvittämiseksi. Tuotantoeläinten ennaltaehkäisevän terveydenhuollon merkitys kasvaa tuotantoyksiköiden koon kasvaessa. Nautojen Naseva- ja sikojen Sikava-järjestelmiä hyödynnetään myös lakisääteisen ketjuinformaatiotiedon tuottamisessa sekä kirjanpito vaatimusten täyttämiseksi. Tilakäyntien perusteella tilalle laaditaan vähintään kerran vuodessa kirjallinen terveydenhuoltosuunnitelma. Lisäksi tarvittaessa laaditaan lääkityssuunnitelma tilalla esiintyvien tautien hoitamiseksi. Yhteen terveydenhuoltokäyntiin ja sen perusteella laadittavan terveydenhuoltosuunnitelman laatimiseen kuluu noin yhden työpäivän verran työaikaa. Terveydenhuoltokäyntejä tehdään terveydenhuoltosopimuksen tehneille tiloille kansallisten terveydenhuolto-ohjelmien edellyttämällä tiheydellä: nautatiloille kerran vuodessa ja sikatiloille 4–6 kertaa vuodessa. Niille tiloille, joille luovutetaan lääkkeitä varalle tulevia sairastapauksia varten, tehdään terveydenhuoltokäyntejä tiheämmin tilan eläinmäärästä riippuen. Suurin osa ammattimaisesti toimivista tuotantoeläintiloista on liittynyt terveydenhuoltojärjestelmiin Nasevaan ja Sikavaan.

Terveydenhuoltosopimuksen kunnaneläinlääkärin kanssa on tällä hetkellä tehnyt 79 nautatilaa ja 7 sikatilaa.

7 ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON VALVONTATEHTÄVÄT

7.1 Eläinten terveyden valvonta

7.1.1 Eläntautien torjunta, eläntautivalmius ja eläntautien ilmoittaminen

Kunnaneläinlääkäri toteuttaa eläntautien vastustamista sekä valvoo eläinterveyttä koskevien säädösten sekä niiden nojalla tehtyjen päätösten noudattamista toimialueellaan. Ruokavirasto suunnittelee, ohjaa, kehittää ja toteuttaa eläntautien vastustamista sekä valvoo eläinterveyttä koskevien säädösten sekä niiden nojalla tehtyjen päätösten noudattamista. Ruokavirasto vastaa eläntautivalmiuden ylläpidosta (Eläntautilaki 76/2021(EtL), 67 §, 69 §).

Toimijoilla, lemmikkieläinten pitäjillä sekä muilla luonnollisilla henkilöillä tai oikeushenkilöillä, jotka osallistuvat eläimen tutkimiseen, hoitoon, käsittelyyn, kuljetukseen, lopetukseen, teurastukseen, metsästykseen, pyyntiin tai tarkkailuun on ilmoitettava edellä mainituista eläintaudeista tai sen epäilystä kunnaneläinlääkärille tai Ruokavirastolle. Epäilyä koskeva ilmoitus on tehtävä myös epätavallisesta kuolleisuudesta ja muista vakavan eläntaudin merkeistä (tuotantomäärän merkittävä lasku jne.).

Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueella eläntauti-ilmoituksen vastaanottaa arkisin virkatyöaikana kunnaneläinlääkäri tai valvontaeläinlääkäri ja päivystysaikana päivystävä kunnaneläinlääkäri. Ilmoituksen vastaanottanut kunnaneläinlääkäri huolehtii, jotta eläntautiasiansa ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin. Saapuneet eläntauti-ilmoitukset välitetään aina valvontaeläinlääkärille ja Ruokavirastolle. Jos ilmoitus koskee luetteloitua tautia, uutta tautia tai muuta torjuttavaa eläntautia, on ilmoitus Ruokavirastoon tehtävä välittömästi. Valvottavista ja asetuksen 325/2021, 5 §:ssä luetelluista eläintaudeista on ilmoitettava seuraavana arkipäivänä. Lisäksi kunnaneläinlääkäri ilmoittaa kunnan tartuntataudeista vastaavalle lääkärille sellaisista eläintaudeista, joista voi olla haittaa ihmisten terveydelle. Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueelta em. ilmoitus tehdään Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen infektioitaudeista vastaavalle johtajalle tai Suupohjan Sote-keskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille tai hygieniahoitajan/tartuntatautihoitajalle.

Kunnaneläinlääkäriä ja Ruokavirastoa koskeva velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille on kirjattu eläntautilain 22 §:ään ja asetuksen (325/2021) 20 §:ään. Ilmoitettavat eläntaudit on lueteltu lainsäädännön lisäksi [Ruokaviraston internetsivuilla](#).

Eläntautilain 22 §:n mukaan kunnaneläinlääkärin on kuukausittain toimitettava aluehallintovirastolle yhteenvedo kaikista virka-alueellaan todetuista luetteloiduista taudeista, uusista taudeista ja muista ilmoitettavista eläintaudeista. Kauhajoen kaupungin kuukausi-ilmoituksen Ruokavirastolle tekee valvontaeläinlääkäri tai hänen poissaollessaan vastaava eläinlääkäri.

Kauhajoen kaupungin palveluksessa ei ole valmiuskoulutuksen saanutta kunnaneläinlääkäriä. Vastaava kunnaneläinlääkäri ohjataan koulutukseen.

7.1.2 Kunnallinen eläntautivalvonta

Eläntautilain 69 §:n mukaan kunnaneläinlääkäri toteuttaa eläntautien vastustamista sekä valvoo eläinterveyttä koskevien säädösten sekä niiden nojalla tehtyjen päätösten noudattamista toimialueellaan. Kunnaneläinlääkäri:

- 1) huolehtii päävastuullisena eläinterveysviranomaisena epäilyn vuoksi sekä eläntautien valvontaa koskevien velvoitteiden tai varotoimenpiteiden noudattamisen valvomiseksi pitopaikoissa tai muissa paikoissa tehtävistä tarkastuksista ja tutkimuksista
- 2) huolehtii taudin leviämisen estämisestä koskevassa päätöksessä määrätystä eläinten tutkimisesta, rokottamisesta, lääkittämisestä ja käsittelystä silloin, kun toimenpiteet voi suorittaa vain eläinlääkäri

- 3) suorittaa taudintorjuntapäätösten täytäntöönpanoon liittyviä toimeenpanevia tehtäviä sekä valvoo toimijan ja lemmikkieläinten pitäjän ilmoittamien tai näiden suoritettavaksi määrättyjen taudintorjuntatoimenpiteiden toteuttamista
- 4) suorittaa päävastuullisena eläinterveysviranomaisena eläinterveyttä koskevien säädösten mukaista hyväksymistä tai lupaa edellyttävää toimintaa koskevat tarkastukset ja tutkimukset.

Kauhajoen kaupungin kunnallista eläintautivalvontaa johtaa ja organisoii valvontaeläinlääkäri. Kiireellisessä tilanteessa, jossa kunnaneläinlääkäri epäilee tai eläimellä todetaan olevan a – c -luokan tauti, uusi tauti, muu torjuttava tai valvottava eläintauti ja jossa välttämättömät toimenpiteet ovat tarpeen eläintaudin leviämisen estämiseksi, on epäilyn vastaanottanut/tehnyt kunnaneläinlääkäri vastuussa siitä, että ko. tautiin liittyvät toimenpiteet aloitetaan viipymättä.

Ruokavirastosta tulleen eläintautivalvontaan liittyvän määräyksen vastaanottanut kunnaneläinlääkäri huolehtii, että määrättyihin toimenpiteisiin ryhdytään.

Mikäli Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueella havaitaan eläintautiepidemia tai kunnaneläinlääkäreitä joudutaan siirtämään toiselle alueelle taudintorjunnan tehtäviin, niin eläinlääkäripalvelut järjestetään siten, että ensisijaisesti turvataan kiireellisen eläinlääkäriavun saatavuus. Mikäli epidemiatilanne jatkuu pitkään, täytyy kiireettömien eläinlääkäripalveluiden saatavuus turvata hankkimalla vakituiselle eläinlääkärille sijainen taikka perustamalla määräaikainen kunnaneläinlääkäriin virka.

7.1.3 Pakollinen zoonosivalvonta

Munintakana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja nautaeläimiä sperman keräysasemalle toimittavia tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja koskee pakollinen salmonellavalvonta asetuksen (MMM 316/2021) mukaisesti.

Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueella on kolme (3) pakollisen salmonellavalvontaohjelmaan kuuluvaa siipikarjatilaa. Tiloilta otetaan valvontanäytteet Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti – keskimäärin valvontakäyntejä tulee 1 kpl/tila/vuosi. Valvontaeläinlääkäri hallinnoi parvista toimitettuja saapumisilmoituksia ja huolehtii pakolliseen terveysvalvontaan liittyvien tilakäyntien toteutumisesta. Muita pakollisen salmonellavalvontaan kuuluvia eläinten pitopaikkoja ei yhteistoiminta-alueella ole.

7.1.4 Vapaaehtoinen terveysvalvonta

Yhteistoiminta-alueella ei ole vapaaehtoiseen terveysvalvontaan kuuluvia toimijoita. Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveysvalvontaan lampaiden ja vuohien maedi-visnan/CAEn, tai kalojen BKD:n varalta. (MMM 319/2021).

7.1.5 Vesiviljelylaitosten terveysvalvonta

Valvontaeläinlääkäri toteuttaa vesiviljelylaitoksen valvontaa Aluehallintoviraston määräämällä tavalla. Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueella on yksi vesiviljelylaitos, jolla valvontaa tehdään valtakunnallisen suunnitelman mukaisesti.

7.1.6 Muu eläintautivalvonta

Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueella ei ole karanteeneja, sperman keräysasemia, alkioiden keräysryhmiä tai tuotantoryhmiä eikä spermavarastoja. Alueella ei ole myöskään kyyhkyslakkoja. Jos alueelle perustetaan esim. sperman keräysasema (oriasema), valvontaeläinlääkäri huolehtii, että sen valvonta toteutuu.

Eläintautivalvonnan toteutuminen edellyttää, että nauta-, lammas-, vuohi-, sika-, hirvi-, kameli tai hevoseläintä, turkiseläintä, tuotantokania, siipikarjaa tai mehiläisiä ja kimalaisia pitävä on rekisteröinyt ko. eläinlajin pitäjäksi ja rekisteröinyt pitopaikan ennen eläinten pidon aloittamista. Yhteistoiminta-alueen nauta-, sika ja

turkiseläintenpitäjät ovat pääsääntöisesti hyvin rekisteröityneet eläintenpitäjärekisteriin. Pienten lampoloiden, harrastevuohien ja -sikojen, hevostallien ja harrastelintujen osalta rekisteristä puuttuu useita pitopaikkoja. Rekisteröimättömät pitopaikat tulevat ilmi pääsääntöisesti eläinsuojeluvalvonnan kautta, jolloin pitopaikan rekisteröintitilanne tarkastetaan ja tarvittaessa eläintenpitäjä määrätään täyttämään velvollisuutensa.

Kunnaneläinlääkäri ylläpitää tietoja niistä oman toimialueensa sikojen pitopaikoista, joissa pidetään sikoja ulkona, ja toimittaa tiedot Ruokavirastoon vuosittain. Ruokavirasto seuraa toimialueensa valvonnan toteutumista.

Kunnaneläinlääkäri toteuttaa tarvittavat tarkastukset ja toimittaa tiedot tarkastuksista Ruokavirastolle.

Turkistarhojen tautisuojausten valvonta

Turkistarhoilla sovelletaan 15.4.2024 alkaen maa- ja metsätalousministeriön asetusta (14/2024) varotoimenpiteistä lintuinfluenssan leviämisen ehkäisemiseksi luonnonvaraisista eläimistä turkiseläimiin. Asetuksessa on vaatimuksia turkistarhan suojaamiselle lintuinfluenssalta. Kunnaneläinlääkäri valvoo alueellaan asetuksen velvoitteiden noudattamista

Sikojen ulkonapitokiellon valvonta

Afrikkalaisen sikaruton vastaisena varotoimenä on sikojen ulkonapito kielletty maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (404/2021). Ulkonapito on sallittua vain, jos sikojen aitaus on asetuksen vaatimusten mukainen ja toimija on tehnyt sikojen ulkonapidosta etukäteen ilmoituksen kunnan eläinlääkärille. Kunnaneläinlääkäri valvoo alueellaan sikojen ulkonapitokiellon noudattamista tarkastamalla ulkona pidettävien sikojen aitaukset ilmoituksen saatuaan tai epäilytapauksessa.

7.1.7 Eläintautinäytteet

Eläintautiepäilyyn on varauduttu ns. valmiuslaatikoilla, jotka sisältävät kattavasti näytteenottotarvikkeita, suojaruukkeita sekä kirjalliset ohjeet näytteiden toimittamisesta laboratorioon. Valmiuslaatikko on Kauhajoen Ullantien vastaanotolla. Valvontaeläinlääkäri huolehtii, että valmiuslaatikko pysyy päivitettyinä. Kunnaneläinlääkäreillä on vastaanotoilla yhteystiedot päivystävään läänineläinlääkärinumeroon.

Luetteloitujen tautien sekä muiden torjuttavien ja valvottavien eläintautien näytteet lähetetään Ruokaviraston laboratorioon. Tuotantoeläimistä ja lemmikkieläimistä otettuja eläintautinäytteitä voidaan lähettää myös yksityisiin laboratorioihin. Luonnonvaraisia eläimiä koskevat näytteet lähetetään aina Ruokaviraston laboratorioon.

Eläintautilain 23 §:n mukaan Ruokavirasto voi eläinten terveydentilan ja eläintautien esiintymisen seuraamiseksi toteuttaa pakollisen eläinten joukkotutkimuksen (seurantatutkimuksen). Valvontaeläinlääkäri ottaa Ruokaviraston määräämät eläintautien seurantänäytteet.

7.2 Eläinten tunnistaminen/merkitseminen ja rekisteröinnin valvonta

Voimassa olevan eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevan lainsäädännön noudattamista valvotaan. Jos valvonnassa havaitaan, että säädöksiä on rikottu, valvontaviranomainen ryhtyy lainsäädännön edellyttämiin toimenpiteisiin (laki eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä 1069/2021 6. luku)

Ruokavirasto, elinvoimakeskus sekä kunta (kunnan maaseutuviranomainen ja kunnaneläinlääkäri) ovat ruokahallinnon tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Ruokahallinnon tietovaranto koostuu useista rekistereistä, kuten eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteri, nauta-, lammas-, vuohi- ja sikarekisteri sekä koirarekisteri. Yhteisrekisterinpitäjä päivittää ja käsittelee ruokahallinnon tietovarannon rekisterien tietoja säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa. Tietoja rekisteriin tallettanut viranomainen tai taho on vastuussa tallettamiensa tietojen oikeellisuudesta (laki ruokahallinnon tietovarannosta 560/2021 §).

Kunnaneläinlääkäri valvoo virka-alueellaan eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevien säännösten säädösten noudattamista (laki eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä 1069/2021, 23 §). Kunnaneläinlääkäri valvoo, että eläintunnistusjärjestelmän vaatimuksia noudatetaan ja havaitessaan laiminlyöntejä ryhtyy toimenpiteisiin epäkohdan poistamiseksi. Kunnaneläinlääkäri voi määrätä epäkohdan poistettavaksi. Epäkohdan poistamiseksi annetusta määräyksestä on tehtävä merkintä tietojärjestelmään. Havaituista epäkohdista ilmoitetaan Ruokavirastoon.

Nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, haaskaruokintapaikkojen, siipikarjan, mehiläisten, kimalaisten, turkiseläinten, kamelieläinten (kamelit, alpakat ja laamat) ja hirvieläinten (pl. porot) pitäjien on ennen eläintenpidon aloittamista rekisteröidyttävä eläintenpitäjäksi oman kuntansa maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Jos kunnaneläinlääkärillä tai valvontaeläinlääkärillä on aihetta epäillä, että rekisteröinti on tekemättä, tarkistetaan rekisteröinti tilakäynnin yhteydessä. Valvontaeläinlääkärillä on pääsy eläintenpitäjärekisteriin. Jos rekisteröinti on tekemättä, niin eläintenpitäjää neuvotaan rekisteröinnin tekemisessä.

Eläimistä vastuussa oleva toimija on velvollinen ilmoittamaan eläinrekistereihin (nauta, lammas, vuohi ja sika) kaikki MMMa 67/2022, 3–4 §:n mukaiset tapahtumat.

7.3 Eläinten lääkitseminen valvonta

Laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014) mahdollisti eläinlääkärille aikaisempaa laajemman oikeuden luovuttaa lääkkeitä tulevan tarpeen varalle terveydenhuoltoon kuuluville tiloille. Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueen kunnaneläinlääkärit ovat tehneet useita lääkkeidenluovutussopimuksia terveydenhuoltosopimustilojensa kanssa. Lääkkeiden luovuttamisen edellytyksenä ovat tilakohtainen lääkityssuunnitelma, sähköinen lääkityskirjanpito sekä tavallista tiheämmin tehtävät terveydenhuoltokäynnit. Kunnaneläinlääkärit seuraavat terveydenhuoltokäyntien yhteydessä sopimustilojensa lääkityssuunnitelman toteutumista ja muita sopimusedellytyksien täyttymistä.

Ruokavirasto valvoo eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014) noudattamista tarkastamalla eläinlääkäreiden ja tuotantoeläintilojen lääkkeiden käyttöä. Ruokavirasto voi määrätä kunnaneläinlääkärin tekemään eläinten lääkitsemisen valvontaa eläintenpitopaikoissa. Valvonnan tekee valvontaeläinlääkäri tai kunnaneläinlääkäri, jolle määräys on osoitettu.

7.4 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

Valvontaeläinlääkäri ja praktisoivat kunnaneläinlääkärit neuvovat yhteistoiminta-alueen asukkaita eläinten ja eläinperäisten tuotteiden ulkomaanvientiin ja -tuontiin liittyvissä asioissa. Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueella vienti- ja tuontiasioissa on kysymys enimmäkseen elävien eläinten ulkomaankaupasta.

7.4.1 Sisämarkkinakauppa

Elävien eläinten ja niistä saatavien sukusolutuotteiden sisämarkkinakaupan ehdoista ja valvonnasta säädetään sellaisenaan sovellettavassa EU:n eläinterveyssäännöstössä 2016/429 ja sen nojalla annetuissa delegoiduissa asetuksissa ja täytäntöönpanoasetuksissa sekä EU:n valvonta-asetuksessa 2017/625. Eri viranomaistahojen tehtävistä ja toimivallasta sisämarkkinakaupassa säädetään puolestaan kansallisessa eläintautilaissa 76/2021. Ruokavirasto hyväksyy eläintautilain 39§ nojalla alueensa sisämarkkinakauppaan hyväksytyt laitokset (mm. keinosiemennystoimijat ja siipikarjan vientilaitokset). Hyväksynnän ehtojen toteutumisen valvonnasta vastaa kunnaneläinlääkäri (Eläintautilaki 69§).

Toimijoiden, jotka siirtävät jäsenvaltiosta toiseen tiettyjä eläinlajeja tai tuotteita on haettava Ruokaviraston suostumusta (Eläintautilaki 49 §).

Ruokavirasto ilmoittaa suostumuksista kunnaneläinlääkärille. Toimijalle tai viranomaiselle lähetettävä ohjeistus on toimijoiden ja viranomaisten käytössä Ruokaviraston internetsivuilla. Kunnaneläinlääkärin ja tarkastuseläinlääkärin on hyvä seurata oman alueen toimijoita siirtotapahtumissa. Seuranta voi tehdä esim. TRACES-järjestelmästä.

Elävien eläinten ja niistä saatavien sukusolutuotteiden siirtoehtojen ohjeistusta päivitetään eläinterveyssäännösten mukaisesti Ruokaviraston internetsivuilla. Sisämarkkinakaupan vaatimukset, kuten se, vaaditaanko suostumusta, perustuvat eläinlääkintö- ja EU-lainsäädäntöön. Pikanttiin lisätään kunnaneläinlääkärille tarkoitettua ohjeistusta tai valvontamateriaalia. Epäselvissä tapauksissa tulee kääntyä Ruokaviraston puoleen. Saapunutta erää ei saa tarkastuksessa hyväksyä eikä lähetettävälle erälle myöntää terveystodistusta, jollei kunnaneläinlääkäri ole täysin varma ehtojen täyttymisestä. Ruokavirasto hallinnoi kunnaneläinlääkäreiden ja tarkastuseläinlääkäreiden TRACES-käyttäjätilejä (käyttäjien varmennus).

Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueella ei ole yhtäkään sisämarkkinakauppaan hyväksyttyä laitosta.

Sisämarkkinatuonti

Valvontaeläinlääkäri seuraa Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueen TRACES NT-järjestelmässä saapuvia eriä. Hän tekee saapuneiden erien tarkastuksia ilman Ruokaviraston kehotusta.

Kaikki Suomeen saapuneet märehit, siat, kameli- ja hirvieläimet tarkastetaan Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti 2–5 päivän sisällä saapumisesta. Kaikista kameli- ja hirvieläimistä otetaan verinäytteet seurantatutkimuksia varten kuten myös riskimaista siirretyistä naudoista, vuohista ja lampaista. Sikojen osalta verinäytteet otetaan kaikista muista paitsi teuraaksi siirrettävistä sikaeristä. Muiden erien osalta pyritään tarkastamaan uusien toimijoiden osalta ensimmäinen saapunut erä ja seuraavien tarkastusten tarve arvioidaan ensimmäisen tarkastuksen perusteella. Kunkin toimijan osalta pyritään tarkastamaan vähintään yksi saapunut erä vuodessa. Kunnaneläinlääkärin on aina ryhdyttävä toimenpiteisiin, jos epäilee alueellaan olevan laittomasti tuotuja eriä.

Valvonta kohdistetaan sellaisiin siirtotapauksiin, joiden kohdalla puutteita on havaittu ja havaituista puutteista tiedotetaan Ruokavirastoon. Siirtotapauksissa otetaan huomioon esim. toimijana olevan tilan koko sekä saapuvien ja tilalla jo olevien eläinten laji ja määrä. Tarkastuksia kohdennetaan riskiperusteisesti erityisesti tuotantoeläineriin, jotka saapuvat alueelta, jossa eläintautitilanne on heikompi kuin Suomessa sekä tilanteisiin, joissa epäillään, että toimija ei noudata lainsäädännön vaatimuksia. Yhtenä riskitekijänä voi nähdä ETT:n vaatimusten sivuuttamisen.

Kunnaneläinlääkärit raportoivat sisämarkkinatuontierille tekemänsä tarkastukset TRACES-järjestelmään täyttämällä terveystodistuksen valvonta- eli III-osion. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625 artiklat 9–15, Eläintautilaki 76/2021 75§).

Toimija voi halutessaan täyttää vastaanottamilleen erille saapumisilmoituksen TRACES-järjestelmässä. Silloin kun sisämarkkinatuonnin terveystodistus on laadittu TRACESissa, niin erän tarkastus raportoidaan täyttämällä valvontaosio TRACES-järjestelmään. Valvontaosioon kirjataan tieto siitä, täyttääkö saapunut erä lainsäädännön eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevat vaatimukset. Jos erä ei ole hyväksyttävissä, niin silloin kirjataan erikseen tieto havaituista puutteista, esimerkiksi, jos terveystodistuksessa on virheitä sekä mahdolliset tehdyt toimenpiteet. Valvontaosio täytetään, vaikka puutteita ei olisikaan ja siinäkin tapauksessa, että erälle on tehty pelkkä asiakirjatarkastus. Jos määräpaikka on päivittäin kunnaneläinlääkärin tai tarkastuseläinlääkärin valvonnassa (esim. teurastamo) tai kyseessä on eläville eläimille rajatarkastusasemalla tehtävä poistumistarkastus EU:n ulkopuoliseen maahan, valvontaosio täytetään TRACES-järjestelmään kaikista eristä. Tarkastuksessa varmistetaan huolellisesti, että erä, sen tunnistusmerkinnät ja asiakirjat täyttävät niitä koskevat vaatimukset. Muun valvonnan yhteydessä on hyvä tarkastaa, että toimija ylläpitää Eläinterveyssäännösten (asetus 2016/429) artikla 102 mukaista siirtoluetteloa. Ruokavirasto huolehtii kunnaneläinlääkäreiden, tarkastuseläinlääkäreiden ja toimijoiden riittävästä TRACES-neuvonnasta sekä kunnaneläinlääkäreiden ja tarkastuseläinlääkäreiden ja mahdollisuuksien mukaan myös toimijoiden TRACES-koulutuksesta. Kunnaneläinlääkäreiden ja tarkastuseläinlääkäreiden tulee käyttää TRACES-järjestelmää oman alueen tapahtumien seuraamiseen. Vastuu alueen TRACES-todistusten seuraamisesta on Ruokavirastolla, kunnaneläinlääkärillä ja tarkastuseläinlääkärillä.

Kiireellisessä tilanteessa, jossa Ruokavirasto tai Tulli ei ole vielä ryhtynyt toimenpiteisiin, voi kunnaneläinlääkäri/valvontaeläinlääkäri määrätä eläimen pidettäväksi karanteenissa tai eristettynä määräpaikassa tai osoittamassaan muussa paikassa siihen asti, kunnes puutteet on korjattu. Jos puutteita ei korjata tai niitä ei ole korjattu määräaikaan mennessä, niin Ruokavirasto tai Tulli päättää jatkotoimenpiteistä.

Sisämarkkinavienti

Sisämarkkinaviennissä toimija pyytää valvontaeläinlääkäriltä lähetettävien erien tarkastamista. Valvontaeläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä ja laatii tarkastuksen perusteella terveystodistuksen TRACES-järjestelmässä. Jos toimija ei ole rekisteröitynyt TRACES-järjestelmään, niin valvontaeläinlääkäri täyttää sekä lomakkeen I-osan että II-osan. Lyhytaikaisilla eläinlääkärisijaisilla ei ole tunnuksia TRACES -järjestelmään, jolloin terveystodistuksen järjestelmään voi viedä toinen virkaeläinlääkäri. Tällöin tarkastanut eläinlääkäri leimaa ja allekirjoittaa todistuksen.

7.4.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Suomesta voidaan viedä EU:n ulkopuolelle vain sellaisia eläviä eläimiä tai eläinperäisiä tuotteita, joiden alkuperästä voidaan riittävällä tavalla varmistua. Elävien eläinten ja tuotteiden on oltava siten merkittyjä, että ne voidaan tunnistaa. Jos viennille EU:n ulkopuolelle on EU-lainsäädännössä asetettu eläintautien vastustamiseen liittyviä vaatimuksia, on täytettävä nämä vaatimukset. Elävien eläinten ja eläinperäisten tuotteiden viejiltä edellytetään rekisteröitymistä Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin (Eläintautilaki 76/2021 52 § ja 53 §).

Toimija vastaa edellä mainittujen vaatimusten täyttymisestä sekä kohdemaan asettamien tuontivaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä. Jos vientierä kuljetetaan kohdemaahan muun kuin EU-jäsenvaltion kautta, toimija vastaa myös kauttakulkua koskevien vaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä (Eläintautilaki 76/2021 52 §)

Myös eläinten kuljettamista koskevia säännöksiä on noudatettava. Virallisia eläinterveystodistuksia voivat vientiin myöntää ainoastaan kunnaneläinlääkärit ja Ruokaviraston tarkastuseläinlääkärit (Eläintautilaki 76/2021 9 luku, 67 § sekä MMMa 331/2021).

Vietäessä EU:n ulkopuolisiin maihin eläimiä tai eläinperäisiä tuotteita, kohdemaat edellyttävät useimmissa tapauksissa, että vietävän erän mukana seuraa virallinen alkuperämaassa myönnetty kohdemaan hyväksymä eläinterveystodistus. Viejän velvollisuus on selvittää kohdemaan asettamat tuonnin edellytykset. Vain kunnaneläinlääkärit ja Ruokaviraston tarkastuseläinlääkärit voivat myöntää virallisia eläinterveystodistuksia eläimille ja eläinperäisille tuotteille. Eläinterveystodistuksen myöntävällä viranomaisella tulee olla mahdollisuus suorittaa vientierän tarkastus ennen kuin vientierä poistuu tämän valvonnasta (MMMa 331/2021). Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta viranomaisen on myös varmistettava, että viejä on rekisteröitynyt kyseisen eläinlajin tai tuotteen viejäksi Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin joko pyytämällä viejältä nähtäväksi tosite tämän rekisteriin jättäjästä ilmoituksesta tai tarkastamalla viejärekisteriin ilmoitetut tiedot eCert-järjestelmästä.

Jos vietävien elävien eläinten tai tuotteiden viennistä on sovittu kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tätä sopimusta ja viennissä on käytettävä eläinterveystodistusta, joka sisältää sovitut tiedot ja viennin ehdot. Sopimuksiin perustuvat todistusmallit ovat nähtävissä Ruokaviraston internetsivuilla.

Jos vietävälle tuotteelle tai eläimelle on EU:n ja kohdemaan sopima todistusmalli EU:n TRACES-järjestelmästä, vientitodistus on laadittava ja myönnettävä TRACES-järjestelmässä. Vietäessä eläviä eläimiä toisen jäsenvaltion kautta EU:n ulkopuolelle, tulee tehdä myös sisämarkkinatodistus TRACESiin. Joissakin tapauksissa sekä kolmasmaavienti- että sisämarkkinatodistus tehdään TRACESissa ja silloin molemmat todistukset voi tehdä samoilla tiedoilla.

Suomen ja kohdemaiden kahdenvälisesti sopimat viralliset todistusmallit ovat joko Ruokaviraston hallinnoimassa eCert-järjestelmässä tai Ruokavirastosta tilattavina turvapaperille painettuina todistus pohjina. Eläinterveystodistuksen myöntämiseen on käytettävä Ruokaviraston hallinnoimaa eCert-järjestelmää, jos vientierän kohdemaan kanssa on sovittu järjestelmään luodun mallin käyttämisestä. Turvapaperille painettuja virallisia todistus pohjia voivat tilata Ruokavirastosta vain kunnaneläinlääkärit ja Ruokaviraston

tarkastuseläinlääkärit. Tilaukset tehdään Pikantti-ekstranetin kautta. Kunnaneläinlääkäriin ja tarkastuseläinlääkäriin on pidettävä kirjaa myöntämistään ja mitätöimistään eläinterveystodistuksista ja säilytettävä todistusten jäljennöksiä vähintään 5 vuoden ajan.

Jos virallisesti sovittua todistusta ei ole, viejä voi käyttää Ruokaviraston laatimia yleistodistusmalleja. Viejä voi myös esimerkiksi yhdessä maahantuojansa kanssa hyväksyttää oman todistusehdotuksen kohdemaan viranomaisilla tai vientiä varten on laadittava kohdemaakohtainen räätälöity todistus. Viejä voi tilata todistusmallin laadintatyön Ruokaviraston vientijaostolta.

7.4.3 Tuonti EU:n ulkopuolelta

Ruokavirasto suunnittelee, ohjaa ja kehittää virallista valvontaa valvonta-asetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625), lemmikkieläinasetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2013/576) ja lain eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta 1277/2019 soveltamisalalla. Ruokavirasto vastaa valvonta-asetuksessa ja lemmikkieläinasetuksessa jäsenvaltiolle ja toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyistä unioniin tuotavien eläinten ja tavaroiden virallista valvontaa koskevista tehtävistä, ellei niitä ole säädetty Tullin tehtäväksi.

Kunnaneläinlääkäri antaa Tullille tarvittaessa virka-apua lemmikkieläinten viralliseen valvontaan liittyvissä tehtävissä.

Jos on aihetta epäillä, että valvonta-asetuksessa tarkoitettu eläin tai tavara on tuotu maahan ilman että tuonnille asetettuja vaatimuksia on noudatettu, kunnaneläinlääkäri antaa tarvittaessa virka-apua Ruokavirastolle ja Tullille suorittamalla eläinten tai tavaroiden tarkastuksen, avustamalla tarkastuksen suorittamisessa tai suorittamalla eläimiin tai tavaroihin kohdistettavien toimenpiteiden täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä. (Laki eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta 1277/2019, 5 §).

Kunnaneläinlääkäri suorittaa saamansa tiedon perusteella tarvittavat toimenpiteet, kuten monitoroitujen lähetysten kuittauksen TRACES-järjestelmään 15 päivän sisällä tuotteen saapumisesta. Tarvittaessa tulevat kyseeseen erän tarkastus määräpaikassa, eristys, näytteenotto tai muut lainsäädännön vaatimukset eläintautien leviämisen estämiseksi. Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen on toimivaltainen valvontaviranomainen yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 68 a §:ssä tarkoitetuissa kalansaaliiden purkamispaikoissa. Kunnaneläinlääkäri vastaanottaa myös toimijoiden ilmoitukset toimijoiden luokan 1 sivutuotteiden käytöstä (esim. tutkimuksessa). Kunnaneläinlääkäri käsittelee TRACES-ilmoitukset ja suorittaa paikallistason toimenpiteet ilmoitusten johdosta, kun se saa TRACES-järjestelmästä tai sähköpostitse tiedon, että paikkakunnalle saapuu kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä tai tutkimus- tai diagnostisia näytteitä. Kunnaneläinlääkäri suorittaa paikallistason toimenpiteet niissä tapauksissa, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai jos epäillään, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti.

Jos kunnaneläinlääkäri epäilee, että eläin on tuotu laittomasti maahan, niin hän ilmoittaa asiasta viipymättä valvontaeläinlääkärille ja antaa eläimen omistajalle suullisesti ja mahdollisuuksien mukaan myös kirjallisesti ohjeet eläimen pitämisestä erityksessä ja tarvittaessa ulosteiden keräämisestä. Kunnaneläinlääkäri antaa ekinokokkilääkityksen koiralle, jota epäillään laittomasti maahan tuoduksi, jos koira ei ole sitä saanut. Raivotautirokotusta ei anneta, vaikka se puuttuisikin. Valvontaeläinlääkäri ryhtyy laittoman tuonnin epäilyssä Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti toimenpiteisiin.

7.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnista annettua lakia (693/2023) on sovellettu 1.1.2024 alkaen. Samalla kumoutui aiempi eläinsuojelulaki (247/1996) ja eläinsuojeluasetus (396/1996). Kumotun lain nojalla annetut valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön asetukset ovat voimassa toistaiseksi. Hyvinvointilain nojalla on annettu ja annetaan lain säännöksiä tarkentavia asetuksia, joiden sisältö ei EHO:n päivityksen ajankohtana ollut vielä kaikilta osin tiedossa.

Eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä on säädetty lain lisäksi EU:n lopetusasetuksessa. Eläinten suojelusta kuljetuksissa on säädetty kansallisessa eläinkuljetuslaissa ja MMM:n asetuksessa sekä EU:n eläinkuljetusasetuksessa.

Voimassa olevan eläinten hyvinvointia koskevan lainsäädännön noudattamista valvotaan eläinsuojelutarkastuksissa. Jos tarkastuksessa havaitaan, että hyvinvoinnista annettuja säädöksiä on rikottu, valvontaviranomainen ryhtyy lainsäädännön edellyttämiin pakkokeinoihin. (Laki eläinten hyvinvoinnista 693/2023 (EhL) 12 luku; Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006 (EKL) 8 luku) Jos valvontaviranomaisella on syytä epäillä, että eläinten hyvinvointisäädöksiä on rikottu ja kun hän tekee hallintopäätöksen, hän on velvollinen tekemään asiasta ilmoituksen poliisille (EhL 91 §).

Kunnaneläinlääkäri ja kunnan terveydensuojelun valvontaa hoitava viranhaltija valvovat eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista kunnan alueella. Poliisi valvoo eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista toimialueellaan.

Kunta varmistaa, että eläinten hyvinvointisäädösten vastaista menettelyä havaittaessa ryhdytään tarvittaviin pakkokeinoihin. Annettujen määräysten ja valvontojen loppuunsaattaminen pitää varmistaa sekä huolehtia eläinten hyvinvointisäädösten rikkomisen ilmoittamisesta poliisille.

Eläinten hyvinvoinnin valvonta jakautuu epäilyyn perustuvien kohteiden (eläinsuojeluilmoitusten) tarkastamiseen ja ilmoituksenvaraisten (ammattimainen eläintenpito) kohteiden tarkastamiseen. Ruokavirasto voi käyttää luvanvaraisen toiminnan valvonnassa apunaan kunnaneläinlääkäreitä. Lisäksi Ruokavirasto voi määrätä virkaeläinlääkäriä tekemään eläinkuljetuksiin liittyviä tarkastuksia. Jos kunnaneläinlääkäri epäilee, että eläintä kuljetetaan eläinsuojelulakia rikkovalla tavalla, on hänellä oikeus tarkastaa kuljetus ilman toisen viranomaisen määrystä.

7.5.1 Epäilyyn perustuva eläinten hyvinvoinnin tarkastus

Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueella eläinsuojelutarkastukset tekee pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri. Tarvittaessa käynnille on mahdollista ottaa mukaan praktiikkaa tekevä kunnaneläinlääkäri. Mahdollisissa esteellisyytilanteissa valvontaeläinlääkäri delegoi tarkastuksen tekemisen praktikolle. Vaikeissa tapauksissa valvontaeläinlääkäri voi pyytää neuvoja valtioneläinlääkäreiltä ja tarvittaessa maksullista virka-apua poliisilta.

Valvontaeläinlääkäri tallentaa kaikki eläinsuojeluilmoitukset Kauhajoen kaupungin sähköiseen arkistointijärjestelmään. Jos ilmoituksen perusteella on aihetta epäillä, että eläinsuojelulakia tai sen nojalla annettuja säädöksiä on rikottu, niin asia otetaan vireille ja valvontaeläinlääkäri tekee pitopaikkaan eläinsuojelutarkastuksen. Tarkastuksesta kirjoitetaan aina tarkastuskertomus. Jos tarkastuksella todetaan, että eläinsuojelulakia on rikottu, niin asianosaisia kuullaan ja jos tilanne vaatii, niin tehdään eläinsuojelupäätös. Jos eläinten hyvinvointisäädöksiä ei ole noudatettu, valvontaviranomaisen on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin. Eläinten hyvinvoinnista annetun lain 95 §:n mukaan valvontaviranomainen voi kieltää asianosaista jatkamasta tai toistamasta määräyksen vastaista toimintaa. Kunnaneläinlääkäri voi pyytää Ruokavirastoa tehostamaan kieltä tai määrystä uhkasakolla. Jos eläinsuojelulliset syyt niin vaativat, voi kunnaneläinlääkäri ryhtyä 97–100 §:ssä tarkoitettuihin kiiretoimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tällöin eläimelle voidaan hankkia eläimen haltijan/omistajan kustannuksella hoitoa muualta tai hoitaja taikka rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta ehdottoman välttämättömiä aineita taikka, jos se ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, eläin voidaan lopettaa, toimittaa teurastettavaksi taikka myydä.

Tarkastuskertomukset ja päätökset toimitetaan tiedoksi Ruokavirastoon. Tarkastuskertomukset ja eläinsuojelupäätökset arkistoidaan Kauhajoen kaupungin sähköiseen järjestelmään.

Päivystysaikana päivystävä kunnaneläinlääkäri vastaanottaa eläinsuojeluilmoitukset. Kiireelliset toimia vaativat eläinsuojelutarkastukset tekee päivystävä kunnaneläinlääkäri. Valvontaeläinlääkäri jatkaa päivystysaikana aloitettuja eläinsuojelutoimia seuraavana arkipäivänä. Jos eläinsuojeluasia ei vaadi kiiretoimenpiteitä, välittää kunnaneläinlääkäri päivystysaikana tulleen eläinsuojeluilmoituksen valvontaeläinlääkärille seuraavana arkipäivänä.

7.5.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonta

Tarkastuksia voidaan tehdä myös sellaisiin paikkoihin tai toimintaan, joka edellyttää eläinten hyvinvointilaissa tarkoitetun luvan hakemista Ruokavirastolta tai ilmoituksen tekemistä Ruokavirastolle. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi sirkukset, eläintarhat ja -näyttelyt, kotieläinpihat, eläinkaupat, pieneläinhoitolat, suuret kennelit sekä ravi- ja ratsastustallit, riistaeläintarhat, luonnonvaraisten eläinlajien tuotantotarhat, avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoimintaa harjoittavat paikat sekä paikat, joissa harjoitetaan eläinten lopetustoimintaa. Tarkastuksia saadaan tehdä myös eläinkilpailuihin ja -näyttelyihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin. (EHL 78 §)

Luvan- ja ilmoituksenvaraista toimintaa on valvottava säännöllisesti. Tavoitteena on tarkastaa toiminta vuosittain. Tavoitteesta voidaan poiketa, mikäli luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonnasta on tehty riskinarviointi Ruokaviraston hyväksymien riskinarviointiperusteiden mukaisesti. Valvontaeläinlääkäri suunnittelee tarkastukset ilmoituksenvaraisiin kohteisiin Ruokaviraston hyväksymien riskinarviointiperusteiden mukaisesti: Ensimmäinen tarkastuskäynti tehdään mahdollisimman pian ilmoituksen tultua. Mikäli tarkastuksella ei havaita puutteita, voidaan arvioida kohde matalariskiseksi, jolloin tarkastus tehdään kolmen vuoden välein. Mikäli kohteessa havaitaan puutteita tai sinne tulee käynti epäilyyn perustuen, tarkastetaan kohde vuosittain, kunnes kahtena peräkkäisenä vuotena ei ole havaittu puutteita. Tarkastuskertomuksessa mainitaan, että kyse on ilmoituksenvaraisesta kohteesta.

Luvan- ja ilmoituksenvaraiset kohteet perustetaan EPR-järjestelmään, joko toimijan itsensä (sähköinen asiointi, vain ilmoituksenvarainen toiminta) tai Ruokaviraston toimesta (lomakeilmoitukset). Tehdyt tarkastukset kirjattiin loppusyksyyn 2023 asti aluehallintovirastoissa Elite-järjestelmään. Tehtyjen tarkastusten kirjaamiseen käytettävän sovelluksen toteuttamisprojekti on edelleen keskeytynyt, eikä sen valmistumisaikataulusta ollut päivitysajankohtana tietoa. Kunnat ylläpitävät tietoa alueellaan sijaitsevasta ilmoituksenvaraisesta toiminnasta saatujen ilmoitusten perusteella. Kunnaneläinlääkäri seuraa säännöllisesti EPR-sovelluksen työjonoa saadakseen tiedon alueelleen perustetuista ilmoituksenvaraisen toiminnan kohteista.

7.5.3 Eläinkuljetukset

Eläinkuljetuksista säädetään eläinkuljetusasetuksessa (EY N:o 1/2005). Kunnaneläinlääkärit ja aluehallintovirastot tekevät EU:n jäsenvaltioiden ja kolmansista maista ja kolmansiin maihin suoritettavien hevos-, nauta-, lammas-, vuohi- tai sikaeläinten pitkien kuljetusten reittisuunnitelmiin liittyvät tarkastukset ja muut toimenpiteet. Pitkällä kuljetuksella tarkoitetaan yli kahdeksan tuntia kestävästä kuljetusmatkaa. Matka alkaa siitä, kun ensimmäinen kuljetuserän eläin siirretään.

Ennen pitkää kuljetusta viranomaisen on varmistettava, että reittisuunnitelmassa ilmoitetuilla eläinkuljettajilla on vastaavat voimassa olevat eläinkuljettajaluvat, voimassa olevat pitkässä kuljetuksessa käytettävän kuljetusvälineen hyväksymistodistukset sekä voimassa olevat kuljettajien ja hoitajien pätevyystodistukset sekä tarkastettava, että järjestäjän toimittama reittisuunnitelma on realistinen ja tehty eläinkuljetusasetuksen säännösten mukaisesti. Jos tarkastuksen tulokset ovat tyydyttävät, niin viranomainen leimaa reittisuunnitelman ja lähettää mahdollisimman pikaisesti reittisuunnitelmassa esitettyjä pitkiä kuljetuksia koskevat yksityiskohtaiset tiedot määräpaikan, poistumispaikan ja tarkastusaseman toimivaltaisille viranomaisille TRACES-järjestelmän avulla. Reittisuunnitelman leimaamista ei vaadita kuljetuksissa, joissa käytetään eläinkuljetusasetuksen 6 artiklan 9 kohdassa tarkoitettua maantiekuljetuksen paikannusjärjestelmää.

Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueella pitkien kuljetusten reittisuunnitelmiin liittyvät tarkastukset ja muut tarvittavat toimenpiteet tekee valvontaeläinlääkäri tai kunnaneläinlääkäri Ruokaviraston reittisuunnitelmaa edellyttävän kuljetuksen valvonnan ohjeen (toimintaohje 15621/03) mukaisesti. Toimijan tulee toimittaa lähtöpaikan toimivaltaiselle viranomaiselle reittisuunnitelman 1-osa kaksi päivää ennen lähtöä. Lähtöpaikan virkaeläinlääkäri täyttää ja allekirjoittaa reittisuunnitelman osan 2, kun on todennut asiakirjat hyväksytyksi tarkastetuiksi ja leimaa reittisuunnitelman osan 1.

7.6 Eläimistä saatavat sivutuotteet

7.6.1 Sivutuotelaitosten valvonta

Kauhajoen yhteistoiminta-alueella on yksi polttolaitos. Lisäksi alueella on yksi keräilykeskus, mutta se toimii teurastamon yhteydessä.

Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueella valvontaeläinlääkäri hyväksyy sivutuoteasetuksen mukaiset laitokset:

- o polttolaitokset
- o johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitus hävittää polttamalla tai toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle
- o väliasteen laitokset, joissa varastoidaan tai esim. suolataan, pakastetaan tai lajitellaan käsittelemättömiä sivutuotteita

Valvontaeläinlääkäri rekisteröi:

- o tekniset laitokset
- o johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitettu tekniseen käyttöön
- o tilarehustamot
- o keräyskeskukset silloin, kun ne eivät sijaitse teurastamon yhteydessä
- o toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita erityisiin ruokintatarkoituksiin

Hyväksyntä- ja rekisteröintipäätökset on toimitettava välittömästi Ruokavirastoon. Ruokaviraston nettisivuilla ylläpidettävältä hyväksytyjen ja rekisteröityjen sivutuotealan laitosten listalta on nähtävissä ajantasainen luettelo laitoksista ja toimijoista. Valvontaeläinlääkäri valvoo hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia Ruokaviraston vuosittaisen valvontasuunnitelman mukaisesti.

Ruokavirasto määrittelee vuosittaisessa valvontasuunnitelmassa kunkin laitostyyppin osalta riskinarviointiin perustuen ne laitokset nimeltä, jotka Ruokaviraston ja kunnaneläinlääkäriin on vuoden aikana vähintään tarkastettava. Valvonnan teema ja painopiste voi vaihdella vuosittain. Mikäli valvontavuoden aikana todetaan tarkastuksen tarve jollakin suunnitelman ulkopuolisella laitoksella, tehdään tarkastus suunniteltujen tarkastusten lisäksi. Tarkastukset on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan tekemään ennalta ilmoittamatta.

Sivutuotevalvonnassa noudatetaan Ruokaviraston laatimaa eläimistä saatavien sivutuotteiden valvontasuunnitelmaa 2026. Vuoden 2026 suunnitelmallinen sivutuotelaitosvalvonta kohdistetaan ennen vuotta 2023 hyväksytyihin polttolaitoksiin. Kauhajoen yhteistoiminta-alueella on yksi tällainen polttolaitos.

7.6.2 Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta

Valvontaeläinlääkäri valvoo toimijoita, jotka käyttävät sivutuotteita erityisiin ruokintatarkoituksiin kuten luonnonvaraisena elävien eläinten ruokintaan (haaskat) sekä turkistarhojen lajinsisäistä käyttöä. Lisäksi valvontaeläinlääkäri valvoo tiloilla itsestään kuolleiden ja lopetettujen tuotantoeläinten hävitystapoja.

Haaskapaikkojen valvonta

Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueen haaskapaikat tarkastetaan kolmen vuoden välein. Osa tarkastuksista voidaan tehdä asiakirjatarkastuksina.

Turkiseläinten lajinsisäinen käyttö

Eläintenpitäjärekisterissä tulee olla merkintä lajinsisäisestä käytöstä. Valvontaeläinlääkäri valvoo, ettei lajinsisäistä käyttöä tapahdu tiloilla, joilla se ei ole sallittua. Lajinsisäisen käytön edellytyksiä ovat mm. ruhojen asianmukainen varastointi, erillään pito muista ruhoista, dokumentoitu toimittaminen hyväksytyyn luokan 2 laitokseen, kirjanpito lähtevän ja tulevan aineksen osalta. Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueella ei ole turkiseläintarhoja, joissa on lajinsisäistä käyttöä.

Raatojen keräily, hautaus ja kotiteurastus

Valvontaeläinlääkäri valvoo Kauhajoen kaupungin yhteistoiminta-alueella tapahtuvaa raatojen keräilyä ja hävittämistä hautaamalla sekä kotiteurastuksen sivutuotteiden käyttöä, keräilyä ja hävitystä. Valvontaa tehdään tilalla tapahtuvan eläinsuojeluvalvonnan yhteydessä tai epäiltäessä väärinkäytöksiä. Eläinsuojeluvalvonnan yhteydessä tarkistetaan kuolleiden eläinten poisto- ja hävitystavat eläinrekisteristä.

7.7 Ehdollisuuden valvonta

Ehdollisuuden ehtojen noudattaminen on EU:n viljelijöille maksamien suorien tukien ja tiettyjen EU:n osittain rahoittamien tukien täysimääräisen maksamisen edellytys.

Ehdollisuus jaetaan kolmeen eri osioon, joita kutsutaan erityisaloiksi. Ruokaviraston elintarvikeketjulinjan ohjausvastuulla olevat vaatimukset kuuluvat erityisalalle kansanterveys ja kasvinterveys sekä erityisalalle eläinten hyvinvointi. Ruokaviraston elintarvikeketjulinjan ehdollisuuden valvonta sisältää kiellettyjen aineiden, eläimistä ja kasveista saatavien elintarvikkeiden ja rehujen tuotantohygienian sekä eläinten hyvinvoinnin valvonnat.

EU:n suoria ja osarahoitteisia tukia hakeneista eläintiloista on vuosittain valvottava otantavalvonnalla koko maan tasolla vähintään yksi prosentti eli noin 140 tilaa.

Ruokavirastoille kuuluvat ehdollisuuden valvontaan liittyvät tehtävät (osa tehtävistä kuuluu elintarvikevalvonnan piiriin):

- Tuotantoeläimiltä kiellettyjen aineiden valvonta (hormonikielto)
 - Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotantohygienian valvonta
 - Eläinten hyvinvoinnin valvonta
- vasikat, siat, muut tuotantoeläimet (naudat, munivat kanat, lampaat, vuohet, broilerit, kalkkunat, peurat, strutsieläimet, hevoset, biisonit, ankat, hanhet, turkiseläimet sekä muut tuotantoeläimet: esimerkiksi tarhatut riistaeläimet, viiriäiset, kanit ja tarhatut porot).

Valvontaa tehdään otantatiloilla ja perusvalvonnan laajennuksina muiden tarkastusten perusteella mm. seuraavista valvonnoista:

- eläinten hyvinvoinnin valvonta
- maitohygieniatarkastukset
- salmonellavalvonta
- munantuotantotilojen hygieniavalvonta
- vierasainevalvontaohjelman mukainen valvonta
- kasvinsuojeluaineiden jäämävalvontaohjelman mukainen valvonta
- lääkekirjanpidon valvonta

Kunnan viranomaisten (kunnaneläinlääkäreiden ja kunnan elintarvikevalvontaviranomaisten) on tehtävä tarkastuksiin liittyvät asiakirjat riittävän tarkasti, jotta laajennuksia ehdollisuuden valvontoihin voidaan tehdä. Kunnan on varmistettava, että Ruokavirasto saa riittävän nopeasti riittävät tiedot niistä perustarkastuksista, joissa havaitaan mahdollisia ehdollisuudenvaatimusten laiminlyöntejä. Valvonnat on tehtävä vuosittaisen valvontaohjeiden mukaan. Ohjeet löytyvät Pikantista.

7.8 Valvonnan toimeenpano

Kunnan on huolehdittava eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten lääkitsemislaissa, eläinten tunnistamis- ja rekisteröintilaissa sekä sivutuotelainsäädännössä kunnaneläinlääkärille säädettyjä tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestelmäisestä alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti. Kauhajoen yhteistoiminta-alueella nämä tehtävät on pääasiassa sisällytetty

valvontaeläinlääkäriin tehtäväksi. Jos valvontaeläinlääkäri on estynyt tai esteellinen hoitamasta tehtäviä, vastaava eläinlääkäri huolehtii, että valvontaeläinlääkärille osoitetut tehtävät tulevat tehdyksi ja jakaa tarvittaessa tehtävät kunnaneläinlääkäreille.

Eläinperäisten elintarvikkeiden laitosvalvonnasta vastaavat ympäristöterveystarkastajat. Toistaiseksi yhteistoiminta-alueella ei ole eläinperäisten elintarvikkeiden vientiä, jota varten tarvittaisiin kunnaneläinlääkäriin tekemiä vientitodistuksia.

Ympäristöpalvelujohtaja yhdessä valvontaeläinlääkäriin ja vastaavan eläinlääkäriin kanssa suunnittelevat valvonnan toimeenpanon, johon sisältyy valvontamäärät ja niiden vaatimat resurssit.

8 MAKSUT

8.1 Kunnaneläinlääkäriin palkkiot

Kunnaneläinlääkärien asiakkailta perimät toimenpidepalkkiot määräytyvät kunnallisen eläinlääkäritaksan mukaisesti. Kunnaneläinlääkäri saa periä maksun asiakkaalta myös tilanteissa, joissa asiakas jättää saapumatta vastaanotolle ennalta varattuna aikana ilman hyväksyttävää syytä.

8.2 Subventiot

Kauhajoen kaupunginhallitus on päätöksellään 20.3.2023 § 57 päättänyt osallistua (ElhL 22 §) hyötyeläimen omistajalle tai haltijalle eläinlääkäriinavusta aiheutuneiden kustannusten korvauksiin, subventoimalla päivystysaikaisia toimenpidematkoja. Päivystävän kunnaneläinlääkäriin hyötyeläimen hoitamiseksi tekemistä toimenpidematkasta Kauhajoen kaupunki korvaa matkakustannukset edestakaisesta 60 kilometriä ylittävästä matkasta.

8.3 Järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista perittävät maksut

Kauhajoen kaupungin ympäristölautakunta on päättänyt alkaa perimään järjestämisvastuuseen kuuluvista palveluista maksuja 1.1.2027 lähtien.

8.4 Täydentävien palveluiden maksut

Yhteistoiminta-alueella tarjottavista täydentävistä palveluista peritään markkinaehtoisesti hinnoiteltuja maksuja ympäristöterveyslautakunnan päätöksen (3.12.2025 § 57) mukaisesti. Maksut kattavat palvelun tuottamisen kustannukset ja niille on laskettu tuotto-odotus.

8.5 Keskitetty yhteydenottopalvelu

Eläinlääkintähuollossa peritään maksua keskitetystä yhteydenottopalvelusta (päivystyspuhelin) Kauhajoen kaupunginhallituksen päätöksen (1.6.2023 § 102) mukaisesti.

8.6 Kunnaneläinlääkäriin maksulliset suoritteet (valtion valvontatehtävät)

Kunnaneläinlääkäriin ja valvontaeläinlääkäriin tekemät eläintautilain ja sivutuotelain mukaiset tarkastukset, todistukset ja muut suoritteet ovat maksullisia Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (MMM 1221/2022) mukaisesti. Kunnaneläinlääkärit noudattavat määräyksiä kunnaneläinlääkäriin suoritteiden maksullisuudesta sekä suoritteiden laskutuksessa noudatettavasta menettelystä. Kauhajoen kaupunki laskuttaa korvauksen Ruokavirastolta eläinlääkintähuoltolain mukaisista kunnassa suoritetuista valvontatehtävistä.

9 SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

9.1 Palvelujen käytön tilastointi

Vuoden 2025 aikana on aloitettu palvelujen käytön tilastointi ja seuranta. Tilastot on laadittu eläinlääkärikohtaisesti. Niistä ilmenevät sairasmatkojen ja vastaanottokäyntien määrät virka- ja päivystysaikoina. Myös hoidettujen pieneläinten määrä merkitään. Vastaavasti kirjataan virantoimituksiin liittyvät tarkastukset ja näytteenotot. Kuukausitilastojen pohjalta laaditaan vuosiyhteenveto.

9.2 Palvelujen käytön seuranta ja arviointi

Ympäristöpalvelujohtaja sekä vastaava eläinlääkäri seuraavat eläinlääkäripalveluiden toimintaa (mm. saatavuus, riittävyys ja laatu sekä talousarvion toteuma) sekä eläinlääkintähuollon valvontaa jatkuvasti. Seurannan tuloksia käsitellään eläinlääkinnän palaverissa. Seurannan perusteella tehdään tarvittaessa muutoksia ja korjaavia toimenpiteitä toiminnassa. Järjestäjä ympäristöterveyslautakunta tekee tarvittavat muutokset toimintaan.

Vuosittain osana muuta ympäristöterveyspalveluiden arviointia ja raportointia viedään eläinlääkäripalveluiden ja eläinlääkinnänhuollon valvonnan tietoja ympäristölautakunnan käsittelyyn ja hyväksyttäväksi. Toiminnan tiedot tallennetaan VYHA-järjestelmään.

Resurssien riittävyyden arvioimiseksi ylläpidetään tilastoa eläinlääkäripalvelujen käytöstä. Tilastosta ilmenee vuositason mm. sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka-aikana sekä sairaskäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät päivystysaikana. Tilasto tallennetaan vuosittain VYHAan. Elintarvikeketjun valvonnan tulokset raportoidaan vuosittain VASU-raportoinnilla ja siten eläinlääkintähuollon suunnitelmien arvioinnin yhteydessä ei kerätä numeerista tietoa valvonnoista. Ruokavirasto kerää VASU-raportoinnissa tarvittavat tiedot kunnista.

9.3 Muu seuranta ja raportointi

Järjestämisvastuuseen kuuluvien julkisin varoin tuettujen eläinlääkäripalvelujen tuottajaan sovelletaan, mitä eräitä yrityksiä koskevasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedon-antovelvollisuudesta annetussa laissa (19/2003) säädetään eräiden yritysten velvollisuudesta pitää erillistä kirjanpitoa tai laatia eriyttämislaskelma yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista, erilliskirjanpitoon liittyvästä avoimuusvelvollisuudesta, tietojen säilyttämisestä ja kokoamisesta sekä ministeriön ja muiden viranomaisten tiedonsaanti- ja tiedonanto-oikeuksista. Järjestämisvastuuseen kuuluvien julkisin varoin tuettujen eläinlääkäripalvelujen tuottajaan sovelletaan, mitä eräitä yrityksiä koskevasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedon-antovelvollisuudesta annetussa laissa (19/2003) säädetään eräiden yritysten velvollisuudesta pitää erillistä kirjanpitoa tai laatia eriyttämislaskelma yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista, erilliskirjanpitoon liittyvästä avoimuusvelvollisuudesta, tietojen säilyttämisestä ja kokoamisesta sekä ministeriön ja muiden viranomaisten tiedonsaanti- ja tiedonanto-oikeuksista.

Julkisin varoin tuettuja eläinlääkäripalveluja koskeva avoimuus- ja raportointivelvollisuus. Yhteistoiminta-alueella kootaan, ja omien tulojen lisäksi kuvataan tiedot palkkioista, joita kunnaneläinlääkärit ovat perineet järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista, vähennettyinä palkkioiden hankkimiseen kohdistuvilla kuluilla. Tietojen koostamisessa ja raportoinnissa noudatetaan MMM:n ohjetta julkisin varoin tuotettuja eläinlääkäripalveluja koskevat avoimuusvelvoitteet sekä SGEI-raportointiohjetta.

LIITE 1. RESURSSITARPEEN KARTOITUS

1. Eläinmäärät yhteistoiminta-alueella:

a.Tuotantoeläintilat (lkm)	lkm	Selite
- nautojen pitopaikat	202	EPR
- sikojen pitopaikat	32	EPR
- lampaiden ja vuohien pitopaikat	71	EPR
- hevosten pitopaikat	105	Pitopaikkarekisteri
- siipikarjan pitopaikat	2	Pitopaikkarekisteri
- vesiviljelylaitokset	1	Pitopaikkarekisteri
- turkistarhat	1	Pitopaikkarekisteri
- tarhatun riistan pitopaikat	1	Pitopaikkarekisteri
- mehiläistarhat	34	EPR
Yhteensä	449	
b.Lemmikit (lkm)	2500	1/8 asukasmäärä

2. Eläinlääkäripalvelut

a.Terveysthuoltosopimukset	lkm	Selite
- nauta	79	Eläinlääkärien ilmoitus
- sika	7	Eläinlääkärien ilmoitus
Terveysthuoltotyön resurssitarve, htv	0,4	Vuoden 2025 toteuma, 1 käynti vastaa 1 htp.
b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta		
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveydenhuolto)		
- sairaskäynnit virka-aikana	880	Vuoden 2025 toteuma
- sairaskäynnin päivystysaikana	250	Vuoden 2025 toteuma
Sairaskäynnin pieneläinvastaanotolla		
- sairaskäynnit virka-aikana	2900	Vuoden 2025 toteuma
- sairaskäynnit päivystysaikana	270	Vuoden 2025 toteuma
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve, htv	4,4	

3. Eläinten terveyden valvonta

a. pakollinen zoonosivalvonta ja vapaaehtoinen terveystarvonta	lkm	
Salmonellavalvontaan kuuluvat pitopaikat		

- siipikarjan salmonellanvalvontaohjelmaan kuuluvat pitopaikat	3	
b. Muu eläinten terveyden valvonta	lkm	
- Turkistarhojen lukumäärä (MMMä 14/2024)	1	
- Hyväksyttyjen vesiviljelypaikkojen määrä	1	
<u>Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve, htv</u>	0,1	Eläinten terveyden valvonnan resurssimitoituksessa on varauduttava myös suunnittelemaan valvontaan kuten tautiepäilyt tai epidemiat

4. Sivutuotevalvonta

<u>Sivutuotevalvonnan resurssitarve, htv</u>	0,05	Sivutuotevalvontaa tehdään Ruokaviraston erikseen toimittaman riskiperusteisen suunnitelman mukaisesti. Suunnitelma sisältää listauksen vuosittain valvottavista kohteista.
---	-------------	---

5. Eläinten hyvinvoinnin valvonta

a. Ilmoituksen varaiset kohteet	lkm	Selite
- kennelit	45 kpl	Eläintenpitorekisteri. Ilmoituksenvaraisia kohteita on resurssikartoituksessa laskettu tarkastettavan 15 kpl / vuosi ja 5 htp.
- hevostallit		
- riistanhoidolliset tarhat		
- Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat		
- Eläinkaupat		
- Eläinhoitolat		
b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	lkm	
- Saapuneet eläinsuojeluilmoitukset	85	Vuoden 2025 tilasto Lähes jokainen ilmoitus johtaa tarkastuskäyntiin. Tarkastuksista arviolta noin 50 % johtaa jatkotoimenpiteisiin eli eläimen omistajalle/haltijalle annetaan hallintopäätös ja pitopaikkaan tehdään uusintatarkastus. Hallintopäätökseen johtavaan tarkastukseen uusintatarkastuksineen ja hallintomenettelyineen kuluu keskimäärin 5 htp/eläinsuojeluilmoitus. Muihin käynteihin kuluu noin 1 htp/eläinsuojeluilmoitus.

- Epäilyyn perustuvat tarkastukset	41	Vuoden 2025 tilasto, valvontaeläinlääkäri virka täytettynä 1.10.2025 lähtien
<u>Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve, htv</u>	1,1 htv	

6. Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta

<u>Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonnan resurssitarve, htv</u>	0,05	
--	-------------	--

Eläinlääkintähuollon valvonnan resurssitarve yhteensä: 1,3 htv.